HET LAND VAN AALST

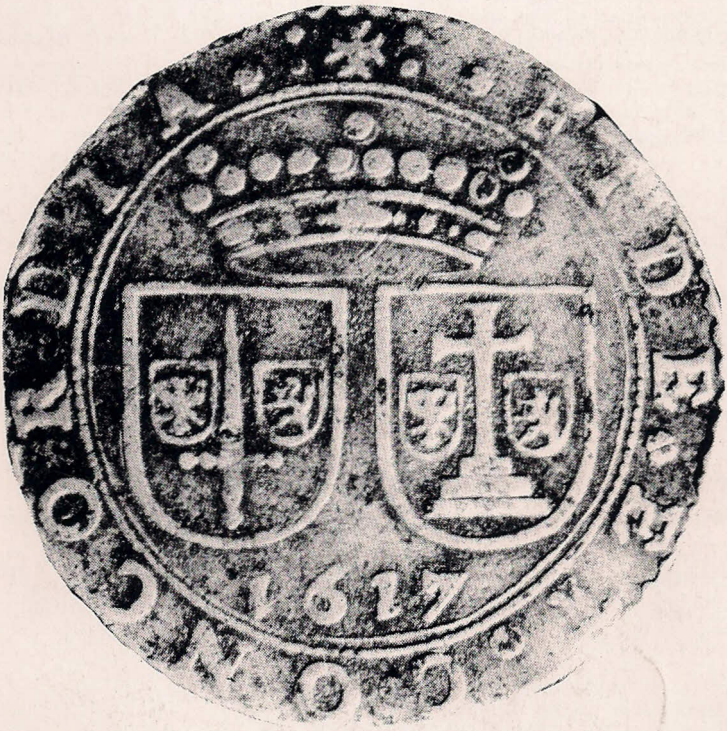

Tijdschrift van de Geschiedkundige Vereniging Het Land van Aalst

Het Land van Aalst
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Uitgegeven door de geschiedkundige vereniging "Het Land van Aalst", met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, de stad Aalst en de stad Ninove.

Prijs voor een jaarabonnement:
Leden: 550 fr. - Steunende leden: 800 fr. - Beschermende leden: 1.200 fr.
Te storten op rek. 000-0586911-61 van Het Land van Aalst,
Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

De vereniging werd opgericht in 1949 en heeft als werkgebied de gemeenten van de vroegere bestuurlijke eenheid "Het Land van Aalst" in haar grootste uitgestrektheid, alsmede van enkele aangrenzende Oostvlaamse gemeenten (grosso modo de streek tussen Schelde en Dender). Initiatiefnemers en stichters waren + Albert Van Lil (beheerder 1949-66) en + Jozef Van Overstraeten (voorzitter 1949-52). Tot de stichters hoorden eveneens + Arthur Broeckaert, + Hendrik Vangassen (voorzitter 1954-63), + Jozef Van Cleemput, + Jozef De Brouwer, + Valère Gaublomme, Frits Van Acker, Basiel Boel, + Marcel Cornelis en + Jules Pieters. Latere voorzitters waren + Jozef Borremans (1953-1954), + Frits Courteaux (1963-1980) en Luc De Rijck (1980-1984) erevoorzitter.

Het bestuur van de vereniging is als volgt samengesteld:
Luc Robijns, voorzitter
Marcel Cock, ondervoorzitter
Basiel Boel (erebestuurslid), Sylvain De Lange, Lieve De Mecheleer, Marc Uyttersprot (bibliothecaris-archivaris), Geert Van Bockstaele (beheerder), Mieke Van Damme, Dirk Van de Perre (redactiesecretaris), Georges Vande Winkel (bibliografie), Bart Van Langenhove, Wilfried Vernaeve (verslaggever).

Ledenadministratie en algemene correspondentie:
Geert Van Bockstaele, Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem
tel. en fax (09) 360 19 04
Redactiesecretariaat en toezending kopij:
Dirk Van de Perre, Hoogstraat 23, 9401 Ninove-Pollare
tel. (054) 33 73 27

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.
Verantwoordelijke uitgever: Dirk Van de Perre
Zetel van de vereniging: Tulpstraat 1, 9308 Aalst-Hofstade
Kaftontwerp: Bart Maris
Druk: De Riemaecker Printing, Nukerkeplein 9, 9681 Nukerke (055) 21 14 04

Op de kaft is de penning van "Het Land van Aalst" (1617) weergegeven. Op de voorzijde staat het wapenschild van de twee steden Aalst en Geraardsbergen, op de achterzijde dat van de vijf baronieën Rode, Gavere, Zottegem, Boelare en Schorisse.

ISSN 0778-7731

GERAARDSBERGEN 1392-1443

Stephane Gierts

DEEL III. PROSOPOGRAFIE DER GERAARDSBERGSE FUNCTIONARISSEN.

Als aanvulling op de lijsten van schepenen, stadsontvangers, pachters e.d. die in deel II werden behandeld, volgt hier een prosopografie van de Geraardsbergse functionarissen in de periode 1392-1443(1). Een prosopografie is steeds een groepsbiografie waarin de externe karakteristieken van een populatie die iets gemeenschappelijk heeft, beschreven worden(2).

We hebben ons hierbij niet beperkt tot de meest dominante Geraardsbergse families; deze werden trouwens in vorig deel (bij de schepenen voornamelijk) al min of meer als geheel onder de loep genomen. Naast de (voor)schepenen, gezworen raden, ontvangers, (onder)baljuws, schepen- en ontvangersklerken van Geraardsbergen, dekens van Sint-Jansgilde en pachters van assisen (bij de zeven "hoofd"assisen), interesseren ons verder: meiers, advokaten, procureurs, pensionarissen en de hertogelijke ontvangers van Geraardsbergen, en meiers of laten van de abt van de Sint-Adriaansabdij.

Al deze functies vormden de basis van onze zoektocht doorheen de (on)uitgegeven bronnen(3). In zoverre mogelijk werden deze gegevens nog aangevuld met:
-(institutionele) bezigheden buiten hogervermelde ambten, zoals H.-Geestmeester(4), proviseur(5), zweertdragher(6), of functies uitgeoefend in omringende dorpen, ...

(1) Let wel: soms is er in de prosopografie aanvullende informatie buiten deze begrenzing.
(2) DE RIDDER-SYMOENS, H. *Prosopografie en middeleeuwse geschiedenis: een onmogelijke mogelijkheid?* In *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent.*, XLV. Gent, 1991, p.96.
(3) Onuitgegeven bronnen zijn voornamelijk volgende fondsen: rekenkamers (baljuwsrekeningen, stadsrekeningen en rekeningen van de Raad van Vlaanderen); Raad van Financiën; Trésor de Flandre; O.L.V.-Hospitaal Geraardsbergen; Begijnhof Geraardsbergen; Karmelieten Geraardsbergen; Sint-Maartens-Bos Sint-Martens-Lierde; Oud Archief Geraardsbergen; Beaupré Grimminge; Sint-Adriaansabdij Geraardsbergen; Beaulieu Petegem; Algemeen Familiefonds; Land van Aalst; Oud Archief Stad Gent.
(4) EYLENBOSCH, E. *Landbouwbedrijf en platteland in de late middeleeuwen. Een semasiologisch en onomasiologisch onderzoek op basis van Geraardsbergse archiefbronnen uit de Bourgondische tijd.* Gent, 1972, (RUG, onuitgegeven doctoraatsverhandeling) dl.I, p.55: opzichter over de geldmiddelen van de armendis, de tafel van de Heilige Geest.
(5) Bijvoorbeeld proviseur van het hospitaal = toeziender, belast met het toezicht op de tijdelijke belangen.
(6) Door de schepenen benoemd om alle verordeningen te doen naleven.

-kopen van (lijf- en erf-)renten bij de stad; leningen aan de stad
-issue (n.a.v. overlijden, emigratie, e.d.)(7)
-gegevens over persoonlijke bezittingen
-veroordelingen voor kleine of grote misdrijven: overtredingen, boetes, vuistslagen (kunnen ook niet-vriendschappelijke relaties aantonen)
-verwijzingen naar de literatuur
-alle vermeldingen over het privaat leven: afkomst, antecedenten en descedenten, huwelijk, geboorte, sterfdatum, leeftijd, enz. Deze werden aangevuld met mogelijke voogdijschappen en met poorterschap (van Geraardsbergen of Gent)
-titels (universitaire , adellijke, ambachtelijke e.a.) zoals meester, jonker, e.d.
-financieel niet onbelangrijke pachten als korenhuis, stadswaag of vismarkt

Inleidend willen we nog op een aantal zaken wijzen die moeten bijdragen tot een beter begrip van de hierna uitgewerkte prosopografie.
-Alle gegevens werden in de huidige nieuwjaarsstijl gezet.
-De genitiefvormen van de persoonsnamen lieten we volkomen intact.

(7) Het issuerecht vormde een constant aanwezige rubriek bij de ontvangsten der stad. Dit recht werd geheven op alle roerende en onroerende goederen die aan de bevoegdheid van de schepenen ontsnapten. Zolang een poorter in de stad verbleef, behoorde zijn vermogen tot de rijkdom van de stad. Zodra hij de stad verliet, ontsnapte ook zijn vermogen aan de controle van het stadsbestuur en betekende dit een vermindering van de rijkdom van de stad. Om aan deze handelswijze te verhelpen, werd het issuerecht in het leven geroepen. Deze issuebelasting (het tarief bestond uit de tiende penning op de waarde van het goed) werd ondermeer geheven bij volgende handelingen:
-vreemden die van een afgestorven poorter of poorteres erfden, met andere woorden, heffingen op goederen die door dit erven door niet-poorters uit de greep van de stad zouden geraken.
-poorters of poorteressen die de stad verlieten (en door huwelijk (of andere) hun poorterschap opgaven) en hun goederen in de stad verkochten.
-roerende goederen (*haven ende cateelen*) die men uit de stad exporteerde.
-verkoop (of erfenis) van renten, enz.
Dat de stad zich ernstig inspande om zo volledig mogelijk haar rechten op issue-ontvangsten effectief uitbetaald te krijgen, blijkt uit het feit dat de stadsontvangers soms hele tochten doorheen Vlaanderen ondernomen, en dat bij betwistingen alle rechtsmiddelen werden ingezet (zie bijvoorbeeld ARA Rk. 35238 f°25v°-26r°: de reisvergoedingen naar Gent bedroegen ongeveer 20 ponden Parisis, en dit enkel om issue van twee personen te vorderen!). Nochtans bracht de issue de stad niet zo bijsterend veel aan inkomsten op: jaarlijks gemiddeld 0,98 % van de totale stedelijke ontvangsten (voor de periode 1392-1443). Ter vergelijking (BOONE, M. *Geld en macht. De Gentse stadsfinanciën en de Bourgondische staatsvorming (1384-1453). (Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, XV).* Gent, 1990, p.120): voor Gent was dit circa 6 à 10% van de totale stedelijke inkomsten, voor Brugge 1,9% jaarlijks en voor Ieper 4%.
Hoewel de stadsrekeningen niet steeds de motieven expliciet onder woorden brengen, kan men deze issue hanteren bij een studie van de stedelijke bevolking. Overlijden (erfenis) en emigratie (aan poorterschap verzaken) bieden een zekere uitdrukking van het demografisch en economisch wel en wee van de stad.
Voor de evolutie en schommelingen in de issue-bedragen en het aantal individuele issuebelastingbetalers: GIERTS, S. *De Opstand te Geraardsbergen in 1430.* Gent, 1996, dl.1, pp.7-9 en dl.2, pp.CLXXXVII-CLXXXVIII.

We hebben gepoogd de namen in hun oorspronkelijke schrijfwijze te behouden, doch totale consistentie is moeilijk na te streven.
Bovendien waren er gezien de geringe originaliteit en zin voor afwisseling bij de keuze van de namen, in dezelfde periode meerdere personen actief onder dezelfde naam. Deze dissociëren is onmogelijk. Voor frequent voorkomende namen is bijgevolg nooit 100% zeker dat al de vermelde informatie betrekking heeft op één en dezelfde persoon. Bij de meeste twijfelgevallen wordt dit wel afzonderlijk vermeld.
-Enorm belangrijk is dat al de gegevens van deze prosopografie nog moeten worden aangevuld met de lijst van personen die een stalletje op de markt te Geraardsbergen bezaten. Voor bepaalde personen betreft dit een uitgebreide aanvulling, voor andere (edele geslachten bvb.) is deze dan weer afwezig. We verwijzen hiervoor naar ons artikel over het gilden- en ambachtswezen (meer bepaald naar de lijst van huidevetters, lakensnijders en vleeshouwers).
-Voor de data bij de functies van baljuw, schepen(klerk), gezworene, ontvanger(sklerk), pachter van assise en deken van Sint-Jansgilde, verwijzen we naar de lijsten in vorig artikel.

ARENTS Janne:
-zijn echtgenote is Liisbet, in (september-januari) 1423-1424.
-pacht bierassise.

BETTEN Roegier:
-titel: meester.
-(stads)advokaat voor de raadkamer te Gent in 1424-1425.
-(stads)advokaat in 1425-1426.

BOELKINS Everaert:
=BOELKENE Everaerde.
-verhandelt wijn.
-pacht wijnassise.

BOGAERDE Gillis:
-pacht pondgeldassise.
-bezit een huis en erf in de Scolestraat (=Penitentenstraat)(8) te Geraardsbergen in 1423, twee huizen verder dan VAN ASTERBEKE Collaerts huis en erf.

(8) Voor uitleg van Geraardsbergse straatnamen: VAN DEVENTER, J. *Atlas des villes de la Belgique au XVIe siècle.* Brussel, z.d. en DE PORTEMONT, A. *Recherches historiques sur la ville de Grammont en Flandre.* Gent, 1870, dl.I, pp.308-309.

BORCHMAN Luuc:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet(9) in 1424-1425). (ook nog op 3 januari 1451; staat niet in de lijst 1392-1443)

BOSSCAERT Heinric:
-heeft zoon Janne.
-schepen van Geraardsbergen.
-proviseur van het hospitaal van Geraardsbergen op 27 januari 1393, op 10 maart 1399, op 20 april 1401 en op 20 oktober 1406.

BOUDINS Cornillis:
=BOYDINS Cornullis.
-zijn vrouw, Joncfr. VAN DER ROEST Marien, koopt lijfrente in 1419-1420.
-heeft bastaardzonen Janne en Gillis, respectievelijk 18 en 19 jaar oud in 1419-1420.
-heeft zoon Lanceloot en dochter Joncfr. Marie.
-zijn bastaardzoon Janne sterft "op de weg naar Rome" in 1425-1426.
-42 jaar oud in 1419-1420.
-meier van Nederboelare op 23 april 1442.
-pacht wijnassise, bierassise en lakenassise.
-pacht korenhuis in 1421-1422.
-koopt lijfrente in 1419-1420.
-bezit verscheidene schuren, erven en huizen in Nederboelare, in 1423 en 1427.
-bezit een "brouc" te Onkerzele in 1427.
-betaalt issue (van een "lochtin" die hij verkocht, achter de "drie koningen in de *Peinstraat*") in 1422-1423.
-veroordeeld tot verbanning - doch "gecomposeerd"(10) - voor lichamelijk contact met PILAETS Marie, de vrouw van VAN MULEM Janne, in (mei-september) 1422.

BOUDINS Pieter:
=BOYDINS Pieter.
-(hoog)baljuw van Aalst en Geraardsbergen vanaf 11 november 1411 tot 1 augustus 1414.
-pacht wijnassise.
-verhandelt wijn.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij verkocht, in de *Denderstraat*) in 1422-1423(11).

(9) Hiermee wordt de wet van Geraardsbergen bedoeld.
(10) Compositie: minnelijke schikking.
(11) Voor meer informatie: zie MARCOEN, R. *Prosopografie van het wereldlijk openbaar ambt te Aalst in de XVe eeuw.* Gent, 1963-1964 (RUG, onuitgegeven licentiaatsverhandeling), p. 58 e.v.

BOYS Arent:
-pacht vlees(huis)assise.

CASTELE Janne:
=CASTEEL(LE) Janne.
-titel: meester.
-procureur van Geraardsbergen in 1397-1399 en 1400-1404.

CLERBOUT Arent:
=CLAERBOUTS Arende.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1424-1425).
-proviseur van het begijnhof St.-Mergrieten van Geraardsbergen op 25 juni 1424.
-deken van St.-Jans-gilde.

COLINS Gheert:
=COELINS Gheraert.
-onderbaljuw van Geraardsbergen.
-barbier in 1423.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* (=Vredestraat) te Geraardsbergen, naast VAN DER MEERCATTEN Symoens huis en erf, in 1423 en 1427.
-bezit een erf te St.-Martens-Lierde in 1427.

COLINS Gillis:
-pacht viewarienassise.

CRUKE Hellin:
-pacht wijnassise.

DANNEELS Lauwereins:
-pacht lakenassise.

DE BACKERE Claus:
-pacht vlees(huis)assise en huidevettersassise.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij verkocht, aan de *Maerct*) in 1432-1433.

DE BAERT (TO)MAES:
-heeft dochters Liisbet en Cateline.
-zijn dochter Cateline is 22 jaar oud in 1419-1420.
-zijn zoon koopt lijfrente in 1408-1409.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1417-1418).

-proviseur van de zieken van Geraardsbergen op 27 oktober 1410.
-ontvanger van de priorij van St.-Maartens-Bos op 9 maart 1419.

DE BLAUWERE Janne:
-pacht lakenassise.
-veroordeeld tot boete van 3 ponden Parisis voor vuistslag op VAN DER HEIDE Adriaen, in (september-januari) 1406-1407.

DE BODE Raesse:
-zijn echtgenote is Liisbet ROGIERS, op 7 februari 1392.
-gestorven vóór 30 april 1418, want zijn weduwe moet op die datum een schadevergoeding van 48 ponden Parisis aan de H.-Geesttafel te Geraardsbergen betalen, wegens het ten onrechte in erfrente geven van een stuk land door haar man Raesse, toen deze nog ontvanger van de priorij van St.-Maartens-Bos en de H.-Geesttafel was.
-burger van Geraardsbergen in (december-mei) 1397-1398.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 7 mei 1396.
-ontvanger van de priorij van St.-Maartens-Bos en terzelfdertijd ontvanger van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen vóór 30 april 1418.
-hij en zijn vrouw heffen een rente op het huis dat GHEILINC Gheraert op de markt te Geraardsbergen gekocht had; dit zolang ze leven, en achteraf komt die rente ten goede aan de priorij St.-Maartens-Bos, op 7 februari 1392.
-hij en zijn vrouw hadden vóór 17 augustus 1420 een huis en erf in de *Gheetstraat* (=Boelarestraat) te Geraardsbergen.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor het erfrechterlijk verkopen van een hoeveelheid land dat aan het Kartuizerklooster toebehoorde, in (december-mei) 1397-1398.

DE BONTE Janne:
-schepen van Geraardsbergen.
-proviseur van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen op 10 augustus 1416.
-verkoopt laken om de "garsoenen"(12) van Geraardsbergen te kleden, in 1404-1405.
-bezit een erf in de *Putsemeyn* (=Buizemontstraat) te Geraardsbergen in 1408-1409.
-betaalt issue (van een erf dat hij verkocht, in de *Putsemeyn*) in 1403-1404.

(12) =dienaars van de wet.

DE BRABANTERE Hannekin:
-pacht vlees(huis)assise.

DE BREEDE Zegher:
-(stads)advokaat in 1408-1409.

DE BROEDERE Gillis:
-schepen van Geraardsbergen.

DE BRUNE Adriaen:
-pacht vlees(huis)assise en huidevettersassise.

DE BRUNE Janne: (13)
-broer van Pauwels.
-brouwer in 1425-1429.
-pacht wijnassise en bierassise.
-koopt erfrente in 1408-1409.
-bezit een huis en erf in de *Gheetstraat* te Geraardsbergen in 1423.
-bezit verschillende huizen en erven (waar hij ook woont) in de *Scolestraat* te Geraardsbergen in 1427.

DE BRUNE Pauwels:
-broer van Janne.
-pacht bierassise.

DE BRUNE Stoffels:
=DEN BRUNE Kerstoffels.
-gestorven vóór 1441.
-gezel St.-Joris-gilde in 1404-1405.
-pacht bierassise, lakenassise en vlees(huis)assise.
-bezit een huis en erf in de *Steenstraat* te Geraardsbergen op 7 juli 1408.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, twee huizen verder dan VAN (H)EYNE Gillis huis en erf, en twee huizen dichter dan VI(J)DO Jans huis en erf, in 1423 en 1427.

DE CANAVERE Janne:
-deken van St.-Jans-gilde.

(13) Is dit een poorter van Gent?
Verschillende gegevens laten dit vermoeden:
-In de baljuwsrekening van (september-januari) 1422-1423 wordt DE BRUNE Janne, zoon van Janne, veroordeeld door de baljuw van het Land van Aalst, doch hij beroept zich op z'n poorterschap van Gent.
-DE BRUNE Janne wordt vermeld als poorter van Gent in een geschil met de wet van Geraardsbergen, omtrent pachten van assisen.

DE CARTEMAKERE Janne:
=alias BACALHUUT, in (september-januari) 1418-1419.
-zijn echtgenote is Griele, in (september-januari) 1421-1422.
-deken van St.-Jans-gilde.

DE CLIPPELE Gillis:
-pacht viewarienassise.
-pacht korenhuis in 1439-1440.

DE CRANE Claus: (14)
-heeft zoon Symoen DE CRANE.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van het hospitaal van Geraardsbergen op 7 juli 1408 en op 11 mei 1409.
-koopt verschillende erfrenten in 1408-1409.
-koopt op 20 oktober 1410 een stuk "meers" gelegen in de "Scielbekermeers", van BIERTRAM Pierart en van VAN MERCBROUC Katelijne.
-koopt op 21 december 1416 van DEN CORTTEN Janne een huis en erf gelegen te "Scielbeke voer de linde" (in Overboelare).
-bezit een erf in de *Dutstraat* (=Oudenaardsestraat) te Geraardsbergen in 1408-1409.
-leent geld aan de stad in 1408-1409.

DE CRANE Symoen:
-zoon van Claus.
-schepen van Geraardsbergen.

DE CROES Stevin:
-pacht viewarienassise en pondgeldassise.
-pacht korenhuis in 1411-1412.
-pacht stadswaag in 1413-1414, in 1415-1416 en in 1417-1418.

DE CUPERE Martin:
-gestorven (door zelfmoord) rond begin 1411; zijn weduwe is s'VISSCHERS Cateline, poorteres van Geraardsbergen in 1411.
-In januari 1411 wordt beslist dat zijn nalatenschap naar de weduwe overging en niet naar de hoogbaljuw van het Land van Aalst (ook al had hij zelfmoord gepleegd).

(14) Zie over zijn vrouw VAN DEN VOORDE Maria, zijn erfgerechtigdheid van Pieter VAN DEN OUDENBERGHE, alias LOUWEREINS, en zijn relatie tot de kerk van St.-Catharina: COCK, M. *De Gedenksteen in de Kerk van het Sinte-Catharinacollege te Geraardsbergen.* In *Het Land van Aalst*, XVI. 1964, pp.207-208.

-pacht wijnassise.
-verhandelt wijn.

DE DRIVERE Gillis:
-gezworen raad te Geraardsbergen.
-(poort)baljuw van Geraardsbergen.

DE GAY Bussaert:
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.

DE HAGHEMUTERE Janne:
-heeft dochter Cateline.
-zijn dochter Joncfr. Angneesen, 41 jaar in 1425-1426, is de wettige vrouw van DE LANGHE Godevert, in 1425-1426.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van het hospitaal te Geraardsbergen op 27 januari 1393, 1 augustus 1396, 10 maart 1399, 20 april 1401 en op 20 oktober 1406.

DE HAGHEMUTERE Lanceloot:
-huwt in 1423-1424 en krijgt hiervoor vier kannen wijn.
-is een bastaard.
-"messagier" (bevat ook de functie: knaap en dienaar van de wet) van Geraardsbergen in 1416-1418, 1419-1421 en 1422-1435.
-pacht pondgeldassise.

DE HAGHEMUTERE Raesse:
-huwt in 1425-1426 en ontvangt hiervoor een half mudde wijn.
-zijn echtgenote is VAN DEN EETVELDE Margriete, in 1432.
-heeft dochter Liisbet.
-40 jaar oud in 1416-1417.
-sterft op 9 januari 1432.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van de H.-Geest van Geraardsbergen op 22 mei 1407.
-proviseur van het hospitaal te Geraardsbergen op 24 november 1416, 25 maart 1417, 16 maart 1419, 28 oktober 1420, 19 november 1421, 16 oktober 1423, 7 januari 1424 en op 13 maart 1424.
-deken van St.-Jans-gilde.
-houdt land van de hertog in leen te Schendelbeke in 1406.
-leenman van de hertog van Vlaanderen op 1 maart 1411.
-leenman van de heer van Boelare op 10 mei 1418.
-koopt lijfrente in 1398-1399, 1416-1417, 1423-1424 en in 1424-1425.

-leent geld aan de stad in 1408-1409.
-bezit een stedehuis en erf in het *Tsollevelt* te Geraardsbergen in 1423 en 1427.
-bezit een huis en erf in de *Brugstraat* te Geraardsbergen, naast DE LANGHE Godeverts huis en erf, in 1427.

DE HAGHEMUTERE Symoen:
-huwt in 1405-1406 en krijgt hiervoor twaalf kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-pensionaris van Geraardsbergen in 1405-1406.
-H.-Geestmeester van Geraardsbergen in 1430-1431.
-wordt tijdens de Drievuldigheidsfeesten 1414-1415 aangehouden te Geraardsbergen door BOUDINS Pieter, baljuw van het Land van Aalst en de stad Geraardsbergen; doch deze BOUDINS Pieter wordt veroordeeld tot een boete en de onkosten, omdat hij hiermee in overtreding was met een oud privilege door de graven van Vlaanderen aan de St.-Adriaansabdij en de stad Geraardsbergen verleend; deze sententie van de Raad van Vlaanderen heeft plaats op 9 januari 1415.
-bezit een huis en erf in de *Cleen Putsemeyn* (=(water)molenstraat) te Geraardsbergen in 1427.

DE HAUWERE Janne:
=DEN HOUWERE Janne.
-zijn dochter huwt in 1428-1429 met DEN HANE Adriaen en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1422-1423).
-bezit een huis en erf in de *Scolestraat* (op de hoek) te Geraardsbergen in 1427.
-bezit een huis en erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen in 1427.
-veroordeeld tot boete van 3 ponden Parisis voor vuistslag op VAN VLAENDEREN Adriaen, in (mei-september) 1401.

DE HOND(T) Gillis:
-pacht vlees(huis)assise en pondgeldassise.
-veroordeeld tot boete van drie ponden Parisis - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op VAN DER GOTEN Markin, in (september-januari) 1407-1408.

DE KIMPE Janne:
=DEN KYMPE(N) Janne.
-huwt in 1417-1418 en ontvangt hiervoor zes kannen wijn.
-huwt in 1442-1443 en ontvangt hiervoor zes kannen wijn.
-zijn broer Adriaen is monnik in de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen.

-voogd van VAN VORSPOELE Janne, geboren in Londerzeel, in 1439; hij koopt voor deze VAN VORSPOELE Janne verscheidene lijfrenten.
-koopt als voogd van VAN VORSPOELE Janne en Marie, kinderen van Rombout uit Londerzeel, op 23 april 1442 land gelegen op "Cleen Yndeboschvelt" (in Nederboelare), alsmede op 19 november 1442, van Griele (=de weduwe van VRANX Lieven).
-schepen van Geraardsbergen. (ook nog op 13 juni en 24 december 1446)
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1420-1421). (ook nog op 9 juni 1449)
-proviseur van de H.-Geest te Geraardsbergen op 26 januari en 18 juli 1428.
-koopt van de prior van St.-Maartens-Bos een huis en erf in de *Gheetstraat* te Geraardsbergen - vroeger eigendom van DE BODE Raesse en zijn vrouw Liisbet ROGIERS - voor een jaarlijkse rente, bezet op drie huizen en erven te Geraardsbergen, op 17 augustus 1420.
-bezit een huis en erf in de *Gheetstraat* te Geraardsbergen in 1423 en 1427.

DE LAEYERE Janne:
-pacht viewarienassise.
-verkoopt linnen laken in 1403-1404.
-heeft op 2 maart 1399 een erf in de *Nieuwstraat* in erfpacht genomen van VAN TWEMBEKE Martin, ontvanger van de abdij van Beaulieu, voor 48 schellingen Parisis per jaar.
-heeft op 18 december 1401 van de abt van de St.-Adriaansabdij een erf in de *Nederste Huneghemstraat* (=Hunnegemstraat) in rente genomen voor 24 schellingen Parisis per jaar.

DE LANGHE Godevert:
-zijn wettige echtgenote is Joncfr. DE HAGHEMUTERE Angneesen, in 1425-1426.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1415-1416).
-proviseur van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen op 10 augustus 1416, 12 maart 1417, 30 april 1418, in 1420-1421 en op 29 juni 1423.
-bezit een "lochtin" op de *Maerct* te Geraardsbergen (op de *Ruckenborch),* naast VAN DER PLANKEN Raes erf, in 1423 en 1427.
-bezit een huis en erf in de *Brugstraat* te Geraardsbergen, naast DE HAGHEMUTERE Raes huis en erf, in 1427.

DE LANGHE Janne: (15)
-zijn dochter huwt in 1424-1425 en krijgt hiervoor vier kannen wijn.
-"zweertdragher" van Geraardsbergen in 1420-1421 en 1422-1426.
-pacht pondgeldassise.

DE LOMPERE Adriaen:
-zijn dochter huwt in 1414-1415 met de zoon van Gillis VAN HEYNE (beide vaders zijn in de wet) en ze krijgen hiervoor tien kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-verhandelt wijn.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen in 1408.

DE LU Janne:
-deken van St.-Jans-gilde.

DE MEESTER Janne:
-heeft dochter Cateline.
-sergant van de schepenkamer in 1405-1406 en 1407-1409.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1414-1415).
-pacht wijnassise en bierassise.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, naast de herberg van DE METS Ghiselbrecht, op 26 april 1439.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij verkocht, in de Denderstraat) in 1423-1424.
-mogelijk is dit een poorter van Gent.

DE MERSMAN Pieter:
-pacht bierassise.

DE METS Adriaen:
-titel: meester.
-schepen van Geraardsbergen op 14 december 1443 en op 6 oktober 1444 (staat niet in de schepenlijst 1392-1443).
-stedehouder van de overste meier van Geraardsbergen in 1430-1435.
-ontvangt pondgeldassise in 1433-1434 op last van de schepenen, vermits het dat jaar niet verpacht werd.
-pacht vlees(huis)assise.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, naast meester DE WILDE Jans huis en erf, in 1427.

(15) Dit is blijkbaar een poorter van Gent:
-brief van de hertog aan schepenen van Geraardsbergen opdat ze DEN LANGHEN Janne zouden ontvangen als "zweertdragher" van de stad, hoewel hij poorter van Gent was, in 1419-1420.

DE METS Ghiselbrecht: (16)
-33 jaar oud in 1423-1424.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1420-1421).
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen op 18 juli 1428.
-koopt lijfrente in 1423-1424.
-bezit een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen, naast VAN CU(E)LSBROUC Gheeraerts huis en erf, en twee huizen dichter dan dat van de weduwe van DE STEKERE Jacobbe, in 1423 en 1427.
-bezit een herberg, genoemd het "Scilt van Vranckerike", in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, naast het huis en erf van VAN CU(E)LSBROUC Gheraert en het huis en erf van DE MEESTER Janne, op 26 april 1439.
-schrijft tabel waar personen op staan die lijfrenten hebben van de stad (deze tabel hangt in de schepenkamer), in 1430-1431.
-vertaalt in 1433 een boek van de hertog in het Frans.

DE MEY Adriaen:
-heeft zoon her DE MEY Janne, priester, die bij de dood van zijn vader een aantal erven verwierf en deze schonk aan VAN DER MOTEN Godevert, zijn zwager, op 20 november 1442.
-gestorven vóór 20 november 1442.
-pacht vlees(huis)assise.
-pacht vismarkt in 1415-1418.

DE MEY Jacobbe:
-zoon van Janne.
-pacht lakenassise.
-koopt lijfrente in 1408-1409.

DE MEYERE Janne: (17)
-34 jaar oud in 1416-1417.
-meier van Nederboelare op 17 juni 1402 en op 3 mei 1416.
-pacht bierassise, lakenassise, huidevettersassise en viewarienassise.

(16) Zie over zijn vader Claus, zijn studies en culturele vorming, zijn verblijf als kopiist en bibliothecaris in dienst van Jan Zonder Vrees te Parijs, zijn fijnzinnige kunstvormen op de stadsrekeningen, enz.: VAN DEN BERGHE, G. *Wie was Gilson Patoul en Guillebert de Mets ?* In *Het Land van Aalst*, XXVII. 1975, p.244.
-zie tevens FRIS, V. *Guillebert de Mets*. In *Annales de l'Académie Royale d'Archéologie de Belgique*, 60. Brussel, 1912 en R. LIEVENS, *Het Geraardsbergse handschrift. In Het Land van Aalst,* XLVIII, 1996, p. 67-68

(17) Deze naam komt verschillende malen voor.
Ook de erfachtige meiers van Geraardsbergen kregen immers "de meyere" als naam mee. Dissociëren was onmogelijk.

-pacht korenhuis in 1395-1396.
-koopt lijfrente in 1416-1417.
-in 1427 woont hij samen met (DE) BRUNE Mergriet in de lederhalle op de *Maerct* te Geraardsbergen (in navolging van VAN DER MUELEN Collaert).
-zie tevens: VAN MULLEM Janne.

DE MEYERE Pieter:
-pacht huidevettersassise.

DE MEYERE Raesse:
-huwt in 1392-1393 en krijgt hiervoor een mudde wijn.
-meier van Geraardsbergen in 1397-1398.

DE MOE(O)R Gheert:
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1420-1421).
-deken van St.-Jans-gilde.

DE MUNTENEERE Pieter:
-baljuw van Boelare in 1408-1409.
-pacht pondgeldassise.

DE NAEYERE Janne:
-46 jaar oud in 1416-1417.
-zijn zoon Lauwereins is 10 jaar oud in 1416-1417.
-sterft op 3 november 1427.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Overboelare op 2 december 1406, 16 januari 1410 en op 21 december 1416.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1419-1420).
-pacht bierassise en lakenassise.
-gezel St.-Joris-gilde in 1404-1405.
-koopt lijfrente in 1416-1417.
-leent geld aan de stad in 1416-1417.
-veroordeeld tot boete van drie ponden Parisis voor vuistslag op VAN MANNUES Ysabel, in (september-januari) 1406-1407.

DE PAPE Pauwels:
-broer van Janne.
-pacht huidevettersassise.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor stokslag op zijn broer Janne, in (januari-mei) 1411.

DE PELIC Gillis:
-titel: meester.
-schepen van Geraardsbergen. (ook al op 10 februari 1391; staat niet in de lijst 1392-1443)
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 7 september 1403.

DE PITS Gillis:
-voogd van de kinderen van DE NAEYERE Janne, in 1429-1430.
-pacht bierassise.
-heeft leiding over het jonge gezelschap van de handboog van Geraardsbergen dat in 1429-1430 naar Lessen trok.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen in 1423 en 1427.

DE PODERE Janne:
-pacht viewarienassise.

DE PREI(Y)T Adriaen:
-zoon van Mertin.
-heeft broer Cornillis.
-pacht vlees(huis)assise, huidevettersassise, viewarienassise en pondgeldassise.
-pacht korenhuis in 1394-1395 en 1396-1398.
-pacht vismarkt in 1397-1399 en 1400-1401.

DE PRE(Y)IT Cornillis:
-heeft zoon Lauwereins.
-heeft broer Adriaen.
-schepen van Nederboelare op 13 oktober 1404.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 20 februari 1402.
-bezit een erf in de *Steenstraat* te Geraardsbergen in 1408-1409.

DE PRE(Y)IT Janne f. Mertins:
-heeft broer Adriaen.
-pacht pondgeldassie.

DE ROUC Lievin:
-sterft vóór 1417-1418; zijn weduwe is Mergriete.
-schepen van Geraardsbergen.
-koopt lijfrente in 1401-1402.
-zijn vrouw Mergriete koopt eveneens lijfrente in 1401-1402.
-leent geld aan de stad in 1408-1409.

-veroordeeld tot boete van drie ponden Parisis voor een knokpartij met DE KOC Willem, in (mei-september) 1393.

DE RUDDERE Salemon:
-zijn dochter huwt in 1425-1426 en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-dienaar van schepenen van Geraardsbergen in 1424-1426.
-dachvaarder van buitenpoorters die stad verschuldigd blijven, in 1424-1426.
-pacht huidevettersassise.

DE RUWE Joes:
-31 jaar oud in 1434-1435.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepenklerk van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1430-1431).
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.
-stedehouder van de erfachtige meier van Geraardsbergen in 1426-1430.
-koopt lijfrente in 1434-1435.

DE SCEDEMAKERE Gillis:
=alias MUNTENBERGHE Gillis.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1423-1424).
-schepen van Nederboelare op 3 mei 1416.
-deken van St.-Jans-gilde.

DE SMET Janne:
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1426-1427).
-meier van Overboelare op 21 december 1416.
-pacht huidevettersassise.
-bezit een huis en erf te Lessen in 1427.

DE STEKERE Godevert:
-sterft op 7 november 1425.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen in 1422-1425.
-pacht wijnassise en bierassise.
-verhandelt wijn.
-bezit verscheidene huizen en erven in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, ondermeer de "Drie Koningen" en de "Bonte Ezel" genoemd, in 1423.

DE STEKERE Jacobbe:
-gestorven vóór 14 februari 1402.

-de schepenen van Geraardsbergen zijn oppervoogden van zijn kinderen op 14 februari 1402.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-pacht lakenassise.
-verkoopt lederen zakken in 1392-1393.
-gearresteerd te Brugge (op last van de ontvangers) in 1398-1399.
-zijn kinderen en weduwe bezetten een jaarlijkse erfrente op diverse stukken grond te Deftinge, op 14 februari 1402.
-zijn weduwe Catheline bezit een erf in de *Ham* (=Karmelietenstraat) te Geraardsbergen, op 26 december 1410.
-zijn weduwe bezit een huis, erf en schuur op de *Maerct* te Geraardsbergen, in 1423 (in *Ruckenborch)* en 1427.

DE STEKERE Janne:
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-pacht lakenassise.
-bezit een woonhuis, erf en "lochtin" in de Gaffelkinstraat te Geraardsbergen in 1423 en 1427.
-bezit een boomgaard en erf in de *Ham* te Geraardsbergen in 1427.

DE STEKERE Raesse:
-32 jaar oud in 1422-1423.
-schepen van Geraardsbergen op 20 mei 1445 (staat niet in de schepenlijst 1392-1443).
-schepen van Nederboelare op 15 april 1431.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen in 1420-1421.
-stedehouder van de erfachtige meier van Geraardsbergen in 1420-1421, 1422-1424 en 1425-1426.
-meier van Geraardsbergen en stedehouder van voogden van de erfachtige meier in 1426-1430.
-meier van Geraardsbergen in 1431-1432 en 1434-1435.
-koopt lijfrente in 1420-1421 en 1422-1423.

DE TANT Gillis:
-pacht bierassise en huidevettersassise.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op s'PIPERS Ghertruud, in (mei-september) 1420.
-veroordeeld - doch "gecomposserd" - voor stokslag bij nacht op HAPPAERDE Ghertruud, in (januari-mei) 1422.
-veroordeeld tot boete van drie ponden Parisis voor vuistslag op DE WAYERE Pieter, in (september-mei) 1435-1436.

DE TANT Pieter:
-pacht vlees(huis)assise.

DE VAEC(K) Daniel:
-pacht wijnassise.

DE VAEC(K) Janne:
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Overboelare op 7 november 1430, 13 februari 1431, 26 oktober 1434, 4 mei 1440 en op 22 november 1440.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-proviseur van de H.-Geesttafel van Geraardsbergen op 21 april 1399.
-pacht lakenassise en huidevettersassise.
-pacht vismarkt in 1420-1421.
-koopt samen met zijn vrouw Mergriete lijfrente in 1420-1421.
-bezit een huis en erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen in 1427.

DE VAEC(K) Willem:
-pacht bierassise.

DE VI(J)NKE Pieter:
-pacht vlees(huis)assise.
-pacht stadswaag in 1400-1401 en 1404-1405.
-verkoopt stenen, e.d. in 1400-1401.
-stopt goten in 1401-1402.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor het werpen van een kandelaar naar RAES Gillis, in (januari-mei) 1397.
-veroordeeld tot boete van drie ponden Parisis voor vuistslag op DE PAPE Wauter, in (september-december) 1397.
-heeft op 13 juni 1401 samen met MERLAER Gillis de backere, van de abt van de St-Adriaansabdij e.a., een huis en erf in de *Brugstraat* te Geraardsbergen in erfelijke rente genomen voor 7 ponden en 3 schellingen Parisis per jaar.

DE VLAMINC(K) Hovaert:
-huwt in 1432-1433 en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen (ook op 12 februari 1444).
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1425-1426).
-ontvanger van Geraardsbergen.
-H.-Geestmeester van Geraardsbergen in 1425-1426.
-amman van Geraardsbergen in (mei-november) 1442.
-werkt in het hospitaal van Geraardsbergen in 1433-1434 en 1434-1435.

DE VOS Cornillis:
-meier van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen, op 7 mei 1396.

DE VROEDE Loye:
-(stads)advokaat voor schepenen van de keure van Gent in 1430-1432 en 1434-1435.

DE WENNE Janne:
-pacht huidevettersassise.

DE WILDE Janne:
-titel: meester.
-procureur van het hospitaal van Geraardsbergen op 19 februari 1424.
-pacht viewarienassise.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, naast meester DE METS Adriaens huis en erf, in 1427.

DE WOLF Lauwereins:
-pacht vlees(huis)assise.

GHEI(Y)LINC Gheraert:
-heeft zoon GHEILINC Janne.
-pacht lakenassise en huidevettersassise.
-pacht stadswaag in 1398-1399 en 1405-1406.
-kocht een huis van DE MEESTER Godevert op de *Maerct* te Geraardsbergen, vóór 7 februari 1392.

GHEI(Y)LINC Janne:
-zoon van GHEI(Y)LINC Gheraert.
-40 jaar oud in 1423-1424.
-zijn echtgenote is POLAERT(S) Margereta, op 31 mei 1431.
-heeft dochter Liisbet, 9 jaar oud in 1430-1431.
-zijn zuster Joncfr. Cateline huwt in 1424-1425 en krijgt hiervoor acht kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen (ook op 12 februari 1444).
-schepenklerk van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-pacht wijnassise, bierassise en lakenassise.
-pacht korenhuis in 1409-1410.
-pacht stadswaag in 1425-1426.
-koopt erfrente in 1408-1409.
-koopt op 13 juli 1410 een erfrente van 18 ponden Parisis per jaar, van de magistraat van Geraardsbergen; ten laste van stad gezet.
-koopt op 20 juni 1416 van de magistraat van Geraardsbergen een lijfrente van 12 Franse kronen per jaar; ten laste van de stad gezet.
-koopt lijfrente in 1416-1417.

-koopt op 25 juli 1421 van VAN DEN EECOUTE Collaert een lijfrente van 6 ponden Parisis per jaar.
-koopt lijfrente in 1423-1424.
-koopt op 23 december 1423 van de magistraat van Geraardsbergen een lijfrente van 6 ponden Parisis per jaar; ten laste van de stad gezet.
-koopt samen met zijn wettige vrouw Joncfr. POLAERT(S) Margereta, een lijfrente in 1426-1427.
-bezit verschillende huizen en erven, o.m. waar hij woont ("Den Steen"), in de *Brugstraat* te Geraardsbergen in 1427.
-bezit een erf te St.-Martens-Lierde in 1427.
-begiftigt het hospitaal van Geraardsbergen op allerhande manieren, in 1439 en voordien.

GILLIOEN(S) Denys:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1429-1430) (ook nog schepen op 1 oktober 1443).
-gezworen raad van Geraardsbergen (ook op 23 maart 1449).
-(oud)deken van St.-Jans-gilde.

GRI(Y)BAUT Jakemaert:
-heeft zoon Janne.
-pacht wijnassise, lakenassise, vlees(huis)assise en viewarienassise.
-pacht vismarkt in 1404-1405.
-pacht korenhuis in 1412-1415.
-pacht stadswaag in 1415-1417 en 1432-1434.
-verhandelt wijn.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen naast VI(J)DO Jans huis en erf, in 1423, en naast het schepenhuis, in 1427.
-veroordeeld tot boete van vijftig ponden Parisis - doch "gecomposeerd" - voor het verkopen van wijn (buiten stad) zonder rekening te houden met de gewoonten en ordonnanties van de stad, in (september-januari) 1416-1417.

HEYLBROUC Janne:
-huwt in 1408-1409.
-procureur van Geraardsbergen in 1408-1409.

HOSTE Lauwereins:
-zijn wettige echtgenote is MALLAERT Ysabelle op 11 maart 1407.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1424-1425).
-pacht korenhuis in 1424-1426.
-bezit samen met z'n vrouw een stedehuis en erf in het

Muelenstraetkin (=Molenstraat) te Geraardsbergen op 11 maart 1407.
-veroordeeld tot verbanning - doch "gecomposeerd" (d.m.v. de schepenen van Geraardsbergen) - voor lichamelijk contact met de vrouw van TSOUKE Heinric alias DE BAKE, en voor huisvredebreuk, in (januari-mei) 1426.

HO(E)YBANT Stevin:
-drap(en)ier in (januari-mei) 1400.
-pacht lakenassise.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" voor twintig nobels - omdat hij een kort laken het zegel van een lang laken gaf, om aldus de handelaars te frauderen, in (januari-mei) 1400.

KERCHOF (KERCHOVE) Adriaen: (18)
-heeft dochters Cateline en Jehane en zoon Lanceloet, respectievelijk 17, 16 en 15 jaar oud in 1426-1427.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1427-1428).
-deken van St.-Jans-gilde.
-pacht wijnassise en lakenassise.
-pacht stadswaag in 1408-1409 en 1424-1425.
-verhandelt wijn.
-verkoopt Geraardsbergs laken in 1429-1430.

KERCHOF (KERCHOVE) Gheert:
-deken van St.-Jans-gilde.
-pacht lakenassise.
-bezit een huis en erf in de *Wijngaertstraat* te Geraardsbergen in 1427.

KERCHOF (KERCHOVE) Mattheus:
-deken van St.-Jans-gilde.
-opgelet: mogelijk is dit een poorter van Gent.

LISEN (LYZEN) Arent:
-pacht viewarienassise.
-pacht stadswaag in 1419-1420.
-heeft een erf in de Gaffelkinstraat te Geraardsbergen, op 10 augustus 1416.

LISEN (LYZEN) Gillis:
-pacht viewarienassise en pondgeldassise.

(18) -Zie over zijn schenkingen aan de Hieronymieten, en zijn zoon: VAN DEN BERGHE, G. *De Hieronymieten te Geraardsbergen*. In *Het Land van Aalst*, XXXII. 1980, p.230.

LISEN (LYZEN) Janne:
-gestorven vóór 1 oktober 1427, want op die datum bezit zijn weduwe een huis en erf *Buter Overpoorten* (=Steenweg naar Brussel) te Geraardsbergen.
-pacht viewarienassise en pondgeldassise.
-pacht korenhuis in 1407-1408.
-betaalt issue (van een erf dat hij verkocht, in de *Huneghemstraat*), in 1404-1405.
-zijn vrouw Liisbet wordt veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op DE PLACKERE Coppiin, in (mei-september) 1403.
-zijn weduwe bezit een huis en erf "ter Inghelscherbeek", in 1427.
-zijn weduwe bezit een erf in "Gatenbeke" in 1427.

LOOT Pieter:
-huwt in 1412-1413 en krijgt hiervoor een half mudde wijn.
-sterft op 5 september 1419.
-heeft dochter Joncfr. Cateline, acht jaar oud in 1420-1421.
-heeft dochter Joncfr. Cateline, die huwt in 1428-1429 en hiervoor zes kannen wijn ontvangt.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.
-pensionaris van Geraardsbergen op 13 januari 1409.
-koopt lijfrente in 1404-1405.
-koopt op 1 maart 1411 een leengoed van Ghertruud, de weduwe van VAN DER HOUVEN Wouter, dat deze hield van de graaf van Vlaanderen; dit leengoed is gelegen te St.-Martens-Lierde, "Ter Weede" genoemd.
-koopt op 26 juni 1417 van ANNELET Jakemaert een erfelijke rente bezet op huizen en erven in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen.
-zijn weduwe bezit een huis en erf in de *Gheetstraat* te Geraardsbergen in 1423 en 1427.

MA(E)RTINS Adriaen:
-pacht wijnassise, viewarienassise en pondgeldassise.
-pacht stadswaag in 1401-1402.
-pacht korenhuis in 1402-1403 en 1404-1405.

MA(E)RTINS Lauwereins:
-pacht vlees(huis)assise en pondgeldassise.
-bezit een huis en erf in de *Steenstraat* te Geraardsbergen, tussen DE BRUNE Stoffels huis en erf en VAN VIJLBEEKE Lauwereins huis en erf, op 7 juli 1408.
-bezit een erf in Onkerzele in 1423.

MA(E)RTINS Willem:
-pacht vlees(huis)assise, viewarienassise en pondgeldassise.
-pacht stadswaag en korenhuis in 1426-1427.
-slaat vlees voor het hospitaal van Geraardsbergen in 1414.
-bezit een huis en erf in de *Denderstraat* te Geraardsbergen, naast VAN DER QUAETPOORT Jans huis en erf en twee huizen dichter dan VAN HEYNE Gillis huis en erf, in 1427.

MERKAERT Gillis:
=MARKAERDE Gillise:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1430-1431).
-pacht vlees(huis)assise, huidevettersassise en pondgeldassise.
-bezit een huis en erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen in 1427.

MICHIELS Gillis:
-pacht huidevettersassise.

MILLIS Janne:
-zijn weduwe is GHEI(Y)LINC Liisbet, rond Kerstavond 1444.
-pacht huidevettersassise.
-bezit een huis en erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen, naast VAN YEDEGHEM Mattheus huis en erf, in 1427.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op een vrouw, in (mei-september) 1422.

MILOT Godevert:
-zoon van Ysac.
-huwt in 1431-1432 met de dochter van VAN CU(E)LSBROUC Gheert en ontvangt hiervoor acht kannen wijn.
-29 jaar oud in 1426-1427.
-woont in Geraardsbergen in 1431-1432.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.
-schepenklerk van Geraardsbergen.
-koopt samen met zijn zuster Joncfr. MILOT Marie, 40 jaar oud in 1426-1427, lijfrente in 1426-1427 en in 1427-1428.
-koopt lijfrente in 1431-1432.

MILOT Ysac:
-heeft zoon Godevert.
-gestorven vóór 1 oktober 1427, want op die datum bezit zijn weduwe een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen (genoemd "den slotele"), naast VAN DE PLANKE Raes huis en erf en naast dat van de weduwe van DE STEKERE Jacobbe.

-gezworen raad van Geraardsbergen (ook op 7 februari 1392; staat niet in de lijst 1392-1443).

MINNE Claus:
-schepen van Geraardsbergen.

MOYHAERDE Janne:
-pacht viewarienassise.

NEETEN (NEETINS) Claus:
-zijn dochter huwt in 1405-1406 en krijgt hiervoor twaalf kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Nederboelare op 27 februari 1396.
-gezworen raad van Geraardsbergen op 7 februari 1392.
-ontvanger van Geraardsbergen.

NEVELINC Joris:
-titel: meester.
-(stads)advokaat in 1426-1433.

PADDEPOEL Adriaen:
-zijn echtgenote is Joncfr. BOSSCAERTS Liisbet, 45 jaar oud in 1417-1418.
-43 jaar oud in 1412-1413.
-sterft op 20 juni 1426.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-H.-Geestmeester van Geraardsbergen op 23 juli 1414.
-pacht wijnassise, bierassise en lakenassise.
-verhandelt wijn.
-koopt lijfrente in 1412-1413 en 1413-1414.
-zijn echtgenote Joncfr. BOSSCAERTS Liisbet koopt lijfrente in 1417-1418.
-koopt samen met zijn vrouw BOSSCAERTS Liisbet, lijfrenten in 1419-1420.
-betaalt issue (van een erf dat hij verkocht, in de *Gasthuisstraat*) in 1403-1404.
-bezit een stede(huis) naast de Begijnen van Geraardsbergen, twee huizen verder dan STEENBERCH Jans stede, op 6 september 1422.

PAUWELS Adriaen:
-pacht huidevetterassise.

PINTE Gheraert:
-schepen van Geraardsbergen (ook op 10 februari 1391).
-gezworen raad van Geraardsbergen op 7 februari 1392.

POLAER Janne:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1434-1435).

RAES Gillis:
-zijn weduwe Griele geeft (buiten)poorterschap van Geraardsbergen op, in 1429-1430.
-schepen van Overboelare op 2 december 1406 en 16 januari 1410.
-pacht wijnassise, bierassise, lakenassise, vlees(huis)assise, huidevettersassise, viewarienassise en pondgeldassise.
-pacht korenhuis in 1399-1400, 1403-1404, 1405-1406, 1408-1409 en 1410-1411.
-pacht vismarkt in 1402-1404 en 1408-1409.
-pacht stadswaag in 1403-1404 en 1407-1408.
-verhandelt wijn.

REBBE Artuer:
-48 jaar oud in 1412-1413.
-huwt in 1417-1418 en ontvangt hiervoor acht kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-leenman van de heer van Boelare op 10 mei 1418.
-testamentaire uitvoerder van LOUWEREINS Pieter, alias VAN DEN OUDENBERGHE, op 30 november 1416.
-koopt van HAZAERDE Stevin een jaarlijkse erfrente bezet op het huis en erf van VAN HOVEN Willem, gelegen aan de *Overpoorten* te Geraardsbergen, op 9 december 1394.
-koopt lijfrente in 1398-1399.
-koopt verschillende erfrenten in 1408-1409.
-koopt lijfrente in 1412-1413 en 1416-1417.
-verhandelt wijn, net als zijn kinderen.
-bezit een huis en erf in de *Nederste Huneghemstraat* te Geraardsbergen in 1423.

REY(I)GHEER Joos:
-pacht vlees(huis)assise en viewarienassise.
-pacht korenhuis in 1432-1435 en 1440-1443.
-bezit een huis en erf *Buter Overpoorten* te Geraardsbergen, in 1423.

REY(I)GHEER Rogier:
-pacht viewarienassise.

-pacht korenhuis in 1428-1432 en 1435-1439.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij kocht, in de Cloosterstraat (=Brusselsestraat)) in 1414-1415.

ROBBINS Janne:
-schepen van Geraardsbergen.

ROBBINS Mahieu:
-pacht bierassise en lakenassise.

ROESTMANNE Janne:
-pacht wijnassise.

RUTSEMEEL(S) Adriaen:
-zoon van Maes.
-broer van Gheert.
-pacht lakenassise.
-pacht stadswaag in 1420-1421.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij verkocht, in de *Putsemeyn*) in 1417-1418.

RUTSEMEEL(S) Ghe(ra)ert:
-zoon van Maes.
-broer van Adriaen.
-heeft zoon Janne.
-sergant van de schepenkamer in 1430-1435.
-pacht wijnassise, lakenassise, vlees(huis)assise en pondgeldassise.
-pacht vismarkt in 1423-1424.
-pacht stadswaag in 1431-1432.
-maakt kaarsen voor het hospitaal van Geraardsbergen in 1428-1429.
-koopt lijfrente in 1408-1409.
-woont op een huis en erf van de weduwe van RUTSEMEEL(S) Maes, in de *Scolestraat* te Geraardsbergen in 1427.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij kocht, in het "Houfijzere") in 1425-1426.

RUTSEMEEL(S) Maes:
-zijn zonen Janne, Adriaen en Gheert kopen lijfrente in 1408-1409.
-pacht pondgeldassise.
-pacht korenhuis in 1398-1399.

RUUSSCUEREN Janne:
=VAN RUESSCHUERE Janne.
-huwt in 1427-1428 en ontvangt hiervoor zes kannen wijn.

-zijn echtgenote is DE RANTERE Jehane, op 10 juni 1437.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1427-1428).
-koopt op 22 oktober 1436 van VAN ANVAIN Collaert en echtgenote VAN DEN KERCHOVE Janen, land gelegen op de "Everinsberch" en op de "Groene Wech" (in Deftinge).
-koopt samen met z'n echtgenote op 10 juni 1437 van DE RANTERE Pieter een erfelijke rente bezet op een huis en erf in St.-Maria-Lierde.

SCAVAEL Janne:
=SCHEV(N)AEL Janne.
-schepen van Geraardsbergen.

SCAVAEL Martin:
=SCHEV(N)AEL Martiin.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1431-1432).

SOYMAN Adriaen:
-deken van St.-Jans-gilde.

TALBOEM Lievin:
-pacht viewarienassise.

TECKIN Stevin:
-pacht vlees(huis)assise.
-bezit een huis en erf naast het kerkhof in de *Cloosterstraat* te Geraardsbergen in 1423, en bezit een huis en erf in het *Steenborrenstraetkin* in de *Cloosterstraat* te Geraardsbergen in 1427.

VACKE(N) Heinric:
-pacht viewarienassise.
-pacht vismarkt in 1425-1426.

VAN AN(V)AIN Collaert:
-zijn echtgenote is VAN DEN KERCHOVE Janen, op 22 oktober 1436.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1425-1426).
-verkoopt samen met z'n echtgenote op 22 oktober 1436 aan VAN RUESSCHUERE Janne land, gelegen op de "Everinsberch" en op de "Groene Wech" (in Deftinge).

VAN A(E)STERBEKE Adriaen:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1434-1435).

-ontvanger van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.
-pacht lakenassise, vlees(huis)assise en huidevettersassise.
-pacht vismarkt in 1426-1427 en 1431-1432.
-bezit een huis en erf in de Scolestraat te Geraardsbergen, naast DE BONTE Symoens huis en erf, in 1427.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op DE LIINE-DEKEN Loey, in (september-januari) 1424-1425.

VAN A(E)STERBEKE Collaert:
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1426-1427).
-bezit een erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen in 1408-1409.
-bezit een huis en erf in de *Scolestraat* te Geraardsbergen in 1423, twee huizen verder dan BOGAERT Gillis huis en erf, en in 1427, ondermeer twee huizen dichter dan BOUCHOUT Jans huis en erf.
-bezit een schuur in de *Scolestraat* te Geraardsbergen, naast VAN PIPERZELE Gheraerts huis en erf, in 1423.

VAN BELLE Andries:
-procureur van Geraardsbergen in 1419-1421 en 1422-1429.

VAN BERCHEM Adriaen:
-huwt in 1434-1435 en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-proviseur en H.-Geestmeester van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen op 19 januari 1439.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op VAN BROOSSCHE Olivier, in (januari-mei) 1423.

VAN BERCHEM Jacobbe:
-onderbaljuw van Geraardsbergen.

VAN BERCHEM Mattheus:
-zijn dochter huwt in 1414-1415 en krijgt hiervoor vier kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-veroordeeld - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op DE LAEY-ERE Janne, in (mei-september) 1426.

VAN BEVERE Janne:
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-(stads)advokaat in 1392-1393.

-pensionaris van Geraardsbergen in 1397-1399 en 1400-1405.
-krijgt in 1405-1406 nog een salaris voor de dienst die hij deed als pensionaris.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij verkocht, *Buter Overpoorten*), in 1401-1402.

VAN BEVERE Zegheren:
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1420-1421, maar hij stierf vooraleer z'n kledij te hebben ontvangen).

VAN BRABANT Willem:
-heeft dochter Liisbet.
-broer van Janne.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1434-1435).
-pacht wijnassise en lakenassise.
-verhandelt wijn.

VAN BRAKELE Arent:
-pacht vlees(huis)assise.
-pacht stadswaag in 1414-1415.
-pacht korenhuis in 1415-1416.

VAN BULLEGHEM Collaert:
-huwt in 1425-1426 en ontvangt hiervoor acht kannen wijn.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-onderbaljuw van Geraardsbergen.
-verhandelt wijn.
-bezit een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen in 1423, waarin hij ook woont (genoemd "de gulden cop") in 1427.

VAN CALFSTERT Janne:
-heeft dochter Liisbet, 30 jaar oud in 1426-1427.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1415-1416).

VAN COPPENNOLE Raesse:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1442-1443).(?)

VAN COUDENBERGHE Claus:
-pacht wijnassise en lakenassise.
-pacht stadswaag in 1422-1423.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij kocht, in de *Peinstraat*) in

1400-1401.
-bezit een huis en erf in de *Brugstraat* te Geraardsbergen in 1427.

VAN COURTRAY Janne:
-titel: meester.
-pensionaris van Geraardsbergen in 1397-1399 en 1400-1404.

VAN CU(E)LSBROUC Ghe(ra)ert:
-huwt in 1402-1403 (met de dochter van VRANX Lieven) en ontvangt hiervoor een half mudde wijn.
-heeft broer meester VAN CU(E)LSBROUC Janne.
-heeft dochter Joncfr. Mergrieten, 10 jaar oud in 1425-1426.
-heeft zoon Gheraert en dochter Joncfr. Aleane, respectievelijk 15 jaar en 5 jaar oud in 1426-1427.
-zijn dochter Mergrieten huwt in 1431-1432 met MILOT Godevert en ontvangt hiervoor acht kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 18 maart 1422.
-proviseur van het hospitaal van Geraardsbergen op 24 november 1416 en op 25 maart 1418.
-pacht wijnassise en huidevettersassise.
-verhandelt wijn.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen op 2 oktober 1419.
-bezit een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen, naast DE METS Ghiselbrechts huis en erf, in 1423, en naast het huis en erf van de weduwe van DE STEKERE Jacobbe, in 1427.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, naast de herberg van DE METS Ghiselbrecht, op 26 april 1439.

VAN DE BERGHE (H)Ector:
-41 jaar oud in 1422-1423.
-zijn echtgenote is Joncfr. REBTS Trice, in 1420-1421.
-schepen van Geraardsbergen (ook op 30 april 1445, 13 juni 1446 en 24 december 1446).
-schepen van Overboelare op 26 oktober 1434.
-schepen van Nederboelare op 18 september 1437.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1415-1416).
-ontvanger van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.

-proviseur van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen in 1420-1421 en op 29 juni 1423.
-proviseur van het hospitaal te Geraardsbergen op 11 januari 1427, 26 april 1428 en op 30 augustus 1428.
-testamentaire uitvoerder van LOUWEREINS Pieter, alias VAN DEN OUDENBERGHE, op 30 november 1416.
-zijn echtgenote verkoopt Geraardsbergs laken in 1427-1428 en 1428-1429 (om de knapen en dienaars te kleden).
-koopt erfrente in 1408-1409.
-koopt samen met zijn echtgenote, Joncfr. REBTS Trice, lijfrente in 1420-1421.
-koopt lijfrente in 1422-1423.
-koopt op 14 juli 1420 van DE WITTE Janne een huis en erf in de *Gheetstraat* te Geraardsbergen.
-bezit een huis en erf in de *Denderstraat* te Geraardsbergen, naast VAN (H)EYNE Gillis huis en erf, in 1427.

VAN DE BROUKE Janne:
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-meier van Geraardsbergen in 1398-1399 en 1407-1409.
-stedehouder van de meier van Geraardsbergen in 1414-1418 en 1419-1420.
-pacht huidevettersassise.
-veroordeeld tot ontzetting uit meiersambt - doch "gecomposeerd" - voor vuistslag op HOYBAND Mertin, in (september-januari) 1407-1408.
-proces tussen hem (en serganten van het Land van Aalst) én de baljuw en schepenen van Ninove, in 1414-1415 en nog steeds in 1415-1416.
-bezit een erf in de *Wijngaertstraat* te Geraardsbergen in 1408.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen (op de hoek van de *Steenstraat)* in 1423.
-zijn echtgenote (of weduwe (?)) is VAN MULEM Liisbet, die een huis en erf heeft in de *Denderstraat* te Geraardsbergen in 1423.

VAN (DE) ELSBROUCKE Claus:
=alias VAN DE WALLE Claus -> zie aldaar!
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Nederboelare op 19 november 1442.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-meier van Overboelare op 7 november 1430, 13 februari 1431, 26 oktober 1434 en op 22 november 1440.

VAN DE FOR(R)EESTE Collaert:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1434-1435) (ook op 12 februari 1444 en 3 januari 1446).
-pacht wijnassise.

VAN DE GOTEN Janne:
-pacht huidevettersassise.

VAN DE HAGHE Adriaen:
-opgelet met de uiteenlopende informatie!
-alias DE POTGHIETERE.
-zijn echtgenote is LAMBRECHTS Marie, in 1413-1414.
-na overlijden van zijn eerste echtgenote is zijn huidige echtgenote VAN DER MAREN Liisbet, op 23 april 1443.
-zijn schoonzoon is VAN DER MUELEN Janne, man van zijn dochter uit een eerste huwelijk.
-40 jaar oud in 1413-1414.
-poorter van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1424-1425).
-koopt lijfrente in 1413-1414 en 1416-1417.
-leent geld aan de stad in 1416-1417.
-heeft een huis en erf in de *Nieustraat* te Geraardsbergen op 23 april 1443.

VAN DE HUIDEN Willem:
-titel: meester.
-schepen van Geraardsbergen.

VAN DE I(Y)NDE Olivier:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1416-1417).
-onderbaljuw van Geraardsbergen.
-proviseur van het begijnhof St.-Margrieten te Geraardsbergen op 13 mei 1417.
-proviseur van de H.-Geesttafel te Geraardsbergen op 30 april 1418.
-pacht bierassise, lakenassise, huidevettersassise en pondgeldassise.
-pacht stadswaag in 1423-1424.
-geeft een huis op de *Oude Paardenmarkt* (=Kattestraat) te Geraardsbergen in erfelijke rente aan diverse personen, op 28 mei 1423.

INDEMANNE Olivier:
=YNDEMAN Olivier
=dezelfde persoon als VAN DE INDE Olivier?
-schepen van Geraardsbergen.
-bezit een huis en erf in de *Brugstraat* te Geraardsbergen in 1427.

VAN DE I(Y)NDE Willem:
-titel: meester.
-sterft vóór 11 januari 1427.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-pacht pondgeldassise.
-verkoopt kalk in 1397-1398.
-bezit een "lochtin" en erf in de *Muelenstraat* te Geraardsbergen, nog vermeld op 11 januari 1427.

INDEMANNE Wilem:
=YNDEMAN Willemme (dezelfde persoon als VAN DE INDE Willem?)
-pacht wijnassise, bierassise, lakenassise, huidevettersassise en pondgeldassise.

VAN DE LANNO(O)TE Gillis:
-huwt in 1426-1427 te Gent.
-titel: meester.
-(stads)advokaat in 1412-1417.
-advokaat voor de raadkamer te Gent in 1420-1421 en 1422-1423.
-als advokaat van de hertog helpt hij justitie doen van de samenzweerders te Geraardsbergen, in (januari-mei) 1430.

VAN DE ME(E)RCATTEN Symoen:
-huwt in 1426-1427 en ontvangt hiervoor acht kannen wijn.
-zijn bastaarddochter huwt in 1422-1423 en krijgt hiervoor vier kannen wijn.
-voor het eerst in de wet in 1419-1420.
-schepen van Geraardsbergen.
-bezit verscheidene huizen en erven in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, o.m. naast COLINS Gheraerts huis en erf, in 1423, en waar hij ook woont, in 1427.

VAN DE MOTEN Adriaen:
-schepen van Geraardsbergen.
-hertogelijk ontvanger te Geraardsbergen van 1439 tot 1443.

VAN DE MUELEN Collaert:
-64 jaar oud in 1412-1413.
-sterft op 15 februari 1415.
-titel: meester.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen op 27 oktober 1410.

-pensionaris van Geraardsbergen in 1407-1408.
-koopt lijfrente in 1397-1398, 1404-1405 en 1412-1413.
-bezit een erf op de *Maerct* te Geraardsbergen in 1408-1409.
-woont in de lederhalle op de *Maerct* te Geraardsbergen, samen met DE BRUNE Mergriete.
-bood bij testament (deel van) zijn eigendom aan de stad.

VAN DE NIEUWENDORPE Gillis:
-schepen van Overboelare op 7 november 1430, 13 februari 1431, 26 oktober 1434, 4 mei 1440 en op 22 november 1440.
-pacht wijnassise en bierassise.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij verkocht, in de *Denderstraat*) in 1428-1429.

VAN DE NOKERSTOCKE Joes:
-zijn dochter huwt in 1400-1401 en ontvangt hiervoor een mudde wijn.
-heeft zoon Janne, 10 jaar oud in 1417-1418, en dochter Mergriete en Cateline, respectievelijk 14 en 8 jaar oud in 1417-1418.
-zijn dochter Joncfr. Mergriete sterft op 16 januari 1424.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-schepenklerk van Geraardsbergen.

VAN DE NOKERSTOCKE Mattheus:
-heeft zoon Mattheus.
-hertogelijk ontvanger te Geraardsbergen in 1392-1393 tot 1400-1401(19).

VAN DE OUDENBERGHE Pieter:
=alias LOUWEREINS Pieter.
-sterft op 1 oktober 1416.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-onterft zich van al zijn goederen in een akte van 25 september 1416.
-zie omtrent dit laatste: DE CRANE Claus.

VAN DE OVERDUTSEN Janne:
-sterft op 3 december 1425.
-schepen van Geraardsbergen op 10 februari 1391 (staat niet in lijst 1392-1443).

(19) Zie overtreding van hertogelijke muntordonnantie door deze ontvanger en de schepenen van Geraardsbergen: VAN ROMPAEY, J. *Het grafelijk baljuwsambt in Vlaanderen tijdens de Boergondische periode.* Brussel, 1967, p.424.

-schepen van Overboelare op 16 januari 1410, 20 december 1411 en op 21 december 1416.
-hertogelijk ontvanger te Geraardsbergen van 1401-1402 tot 1424-1425.
-ontvanger van de zetting van de Oosterlingen in 1392-1393.
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.
-leenman van de heer van Boelare op 10 mei 1418.
-bezit een erf in de *Sac* (=Zakstraatje), twee huizen verder dan MALAERT Gillis huis en erf, op 23 juli 1414; ook nog in 1423.
-zijn weduwe bezit een erf in de *Denderstraat* te Geraardsbergen, twee plaatsen verder dan VAN YEDEGHEM Matheeus huis en erf, in 1427.
-zijn weduwe bezit een "lochtin" in de *Sac* te Geraardsbergen, in 1427.

VAN DE PINTE Gillis:
-meier van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 18 december 1401.

VAN DE PLAN(C)KE Janne:
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 18 december 1401.
-pacht wijnassise en lakenassise.
-bezit een bosje in Moerbeke in 1423.

VAN DE PLAN(C)KE Pieter:
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1429-1430).
-heeft op 14 december 1409 een erf in de Wijngaertstraat in erfelijke rente genomen van VAN TWEMBEKE Martin, ontvanger van de abdij van Beaulieu, voor 35 schellingen Parisis per jaar.

VAN DE PLAN(C)KE Raesse:
-huwt in 1419-1420 (zijn vader was voorheen in de wet) en krijgt hiervoor acht kannen wijn.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1423-1424).
-bezit een huis, schuur en erven op de *Ruckenborch* op de *Maerct* te Geraardsbergen, naast het erf van de weduwe van DE STEKER Jacobbe, in 1423; naast DE LANGHE Godeverts "lochtin" in 1423, en naast het huis en erf van de weduwe van MILOT Ysac in 1427.

VAN DE QUAETPOORT Adriaen:
-21 jaar in 1416-1417.

-deken van St.-Jans-gilde.
-koopt lijfrente in 1416-1417.

VAN DE QUAETPOORT Janne:
-opgelet met de uiteenlopende informatie!
-schepen van Geraardsbergen. (ook op 1 oktober 1443, 14 december 1443, 6 oktober 1444 en op 3 januari 1446).
-gezworen raad van Geraardsbergen. (ook nog op 20 mei 1445).
-"zweertdragher" van Geraardsbergen in 1426-1435.
-pacht vlees(huis)assise en pondgeldassise.
-pacht vismarkt in 1428-1429.
-bezit een huis, erf en schuur in de *Denderstraat* te Geraardsbergen in 1423, en naast MAERTINS Willems huis en erf en naast VAN (H)EYNE Gillis huis en erf in 1427.
-bezit een huis en erf in de *Sac* te Geraardsbergen, naast MALAERT Gillis huis en erf en naast HERGOOT Gillis erf, in 1423.
-bezit een erf te Onkerzele in 1423.
-bezit een huis en erf in de *Gasthuisstraat* te Geraardsbergen, naast VAN GALMAERDEN Godeverts huis en erf, in 1427.

VAN DE SCELDEN Janne:
-sterft op 28 april 1409.
-zijn echtgenote is Joncfr. s'WITTE(N) Cateline in 1400-1401.
-ontvanger van de zetting van de Oosterlingen in 1392-1393.
-onderbaljuw van Geraardsbergen.
-bezit een "meers" te Onkerzele in 1427.

VAN DE SCUERE Cornillis:
-sterft op 10 november 1413.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Nederboelare op 17 juni 1402.
-schepen van Overboelare op 4 februari 1406 en 2 december 1406.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-leent geld aan de stad in 1408-1409.

VAN DE SCUERE Janne:
-sterft op 12 juli 1405.
-zoon van Symoen.
-huwt in 1392-1393 en ontvangt hiervoor wijn (omdat hij dienaar van de poort van Geraardsbergen was).
-heeft dochters Joncfr. Mergrieten en Joncfr. Yden, respectievelijk 36 en 31 jaar oud in 1429-1430.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van de H.-Geesttafel van Geraardsbergen op 21 april 1399.

-verkoopt laken om de "garsoenen" van Geraardsbergen te kleden, in 1398-1399, 1400-1401 en 1403-1404.

VAN DE SCUERE Pieter: (20)
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1428-1429).
-betaalt issue (van een stedehuis en erf dat hij verkocht, in de *Gaffelkinstraat*) in 1431-1432.
-bezit een erf te Onkerzele in 1423.
-bezit een huis en erf *Buter Overpoorten* (aan de Oudenberg) te Geraardsbergen, in 1427.

VAN DE SPEELBROUKE Bertelmeeus:
-voogd van de kinderen van DE NAEYERE Janne, in 1429-1430.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen in 1431-1432.

VAN DE SPEST Ghe(ra)ert:
-pacht viewarienassise en pondgeldassise.

VAN DE SPIERE Roegier:
-onderbaljuw van Geraardsbergen.

VAN DE WAERDE Jacobbe:
-schepen van Geraardsbergen.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen op 10 maart 1399.
-verkoopt laken om de knapen van Geraardsbergen te kleden, in 1398-1399, 1400-1402 en 1404-1405.

VAN DE WALLE Claus:
=alias VAN DE ELSBROUCKE Claus
-schepen van Geraardsbergen. (ook nog op 15 juni 1450).
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen in 1430-1432.
-pacht bierassise en huidevettersassise.
-levert latstokken aan het hospitaal van Geraardsbergen in 1426 en allerlei timmerhout (van op de "Busemont") in latere jaren.
-haalt hooi met zijn broer, voor het hospitaal van Geraardsbergen, in 1429.

(20) Zie omtrent zijn vader Adriaen, zijn overname van het pachthof "Ten Broecke" te Onkerzele in 1435: SOENS, E. *De Abdij van Sint-Adriaan te Geeraardsbergen, haar Pachthoven en Molens.* In *Annalen van den Oudheidkundigen Kring van de Stad en het voormalig Land van Aalst*, X. Aalst, 1914, p.91.

-zijn erfgenaam bezit een erf in "Waeyenberch", in 1423.

VAN DE WEEDEN Thomaes:
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.

VAN DE WINCKELE Lievin:
-huwt in 1416-1417 te Gent.
-titel: meester.
-procureur van Geraardsbergen in 1412-1417.
-(stads)advokaat in 1417-1418, 1419-1421, 1433-1435 en 1442-1443.

VAN EEKE Heinric:
-38 jaar oud in 1422-1423.
-heeft dochter Heylen, 3 jaar oud in 1426-1427.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1425-1426). (ook nog op 9 juni 1449).
-schepen van Nederboelare op 23 april 1442 en 19 november 1442.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.
-H.-Geestmeester van Geraardsbergen op 19 februari 1424, in 1425-1426 en 1430-1432.
-koopt lijfrente in 1422-1423.
-koopt op 5 februari 1438 land op de "Moelenberch", gelegen in Nederboelare.

VAN ERFFELINGHE Janne:
-pacht vlees(huis)assise.
-bezit een huis en erf in de *Gheetstraat* te Geraardsbergen in 1427.

VAN GALMAERDEN Godevert:
-zijn dochter huwt in 1433-1434 en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1431-1432). (ook nog in 1446 en op 15 juni 1450)
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.
-dienaar van schepenen van Geraardsbergen in 1424-1425.
-pander van de poorterijrechten van Geraardsbergen in 1424-1425.
-proviseur en H.-Geestmeester van Geraardsbergen op 19 januari 1439.
-pacht bierassise en lakenassise.
-verkoopt Geraardsbergs laken in 1429-1430.
-bezit een huis en erf in de *Nederste Huneghemstraat* te Geraardsbergen in 1427.

-bezit een huis en erf in de *Gasthuisstraat* te Geraardsbergen in 1427, naast VAN DER QUAETPOORT Jans huis en erf.

VAN GENETRAU Janne:
-pacht lakenassise.

VAN HEGHE Adriaen:
-pacht huidevettersassise.
-pacht vismarkt in 1401-1402.

VAN HERNE Janne:
-pacht pondgeldassise.
-betaalt issue (van een huis en erf dat hij kocht, in de *Ham*) in 1401-1402.

VAN (H)EYNE Gillis:
-heeft zoon Janne -> zie aldaar.
-heeft dochter Mergrieten, 10 jaar oud in 1412-1413.
-heeft dochter Anne, 15 jaar oud in 1413-1414.
-zijn zoon huwt in 1414-1415 met de dochter van DE LOMPERE Adriaen (beide vaders zijn in de wet) en ze krijgen hiervoor tien kannen wijn.
-zijn dochter huwt in 1415-1416 (vader is in de wet) en krijgt hiervoor zes kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, twee huizen verder dan DE BRUNE Stoffels huis en erf, in 1423.
-bezit een huis en erf in de *Denderstraat* te Geraardsbergen, naast VAN DE BERGHE (H)Ectors huis en erf, in 1427.
-bezit een huis en erf in de *Denderstraat* te Geraardsbergen, naast VAN DE QUAETPOORT Jans huis en erf en twee huizen verder dan MA(E)RTINS Willems huis en erf, in 1427.
-bezit een erf in de *Scolestraat* te Geraardsbergen in 1427.
-bezit een erf te "Waeyenberch" in 1427.
-verkoopt op 15 april 1431 aan VAN HOVEN Liisbet land te Onkerzele.

VAN (H)EYNE Janne:
-zoon van Gilles.
-huwt in 1424-1425 en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-voogd van DE PREYT Johannes op 18 september 1437.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Nederboelare op 5 februari 1438.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1417-1418).

-ontvanger van Geraardsbergen.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 18 maart 1422 en op 20 november 1442.
-proviseur van de ziekenlieden van Geraardsbergen in 1420-1421 en 1422-1425.
-pacht lakenassise.
-bezit een stal in de *Cloosterstraat* te Geraardsbergen in 1423 (een stal, twee plaatsen verder dan de "Lombardenmuur").
-bezit een huis en erf, genoemd het "scip", in de *Cloosterstraat* te Geraardsbergen, naast DE METS Claus huis en erf, in 1423.
-zie over zijn dood tijdens de bestorming van de stad, rond 1452; FRIS, V. *Geschiedenis van Geeraardsbergen*. Gent, 1911, p.306.

VAN LANDUYT Goriic:
-titel: her.
-meier van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 20 november 1442.

VAN LIEDEKERKE Arnout:
-huwt in 1429-1430 en ontvangt hiervoor tien kannen wijn.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.
-pacht bierassise.
-bezit een huis en erf in de *Vlieghuutstraat* (=Gentsestraat) te Geraardsbergen; en land gelegen "Ter Beken" in Deftinge, op 2 september 1442.

VAN LIMBORCH Ghertruud:
-pacht wijnassise.

VAN LUMMENE Fransoys:
-schepen van Geraardsbergen.

VAN MAERKE Collaert:
-pacht viewarienassise.

VAN MERLAN(R)T Gillis:
-pacht pondgeldassise.

VAN MULLEM Janne:
Deze wordt soms als VAN MULLEM Janne DE MEYERE vermeld. Behoort tot familie van meiers, wiens ambt in de vijftiende eeuw erfelijk was geworden.
-heeft zoon Willem.

-zijn echtgenote PILAETS Marie heeft lichamelijk contact met BOUDINS Cornullis, in (mei-september) 1422.
-gestorven vóór 1 oktober 1427, want op die datum bezit zijn weduwe een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen.
-schepen van Geraardsbergen.
-meier van Geraardsbergen op 11 augustus 1398, in 1406, op 1 maart 1411, in 1412-1418 en in 1419-1420.
-erfachtige meier van Geraardsbergen in 1420-1421 en 1422-1426.
-pacht wijnassise, bierassise, vlees(huis)assise en huidevettersassise.
-pacht stadswaag in 1402-1403.
-bezit een huis en erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen op 12 mei 1399, en in 1423.
-bezit een huis in het *Muelenstraetkin* te Geraardsbergen, naast dat van HOSTE Lauwereins en zijn vrouw, op 11 maart 1407, en in 1423.
-bezit een erf aan de *Overpoorten* te Geraardsbergen in 1408-1409.
-bezit een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen op 10 november 1419, en in 1423.
-bezit een huis en erf in de *Overste Huneghemstraat* (=Lessensestraat) te Geraardsbergen in 1423.

VAN MULLEM Raesse:
-pacht pondgeldassise.
-pacht korenhuis in 1418-1419.

VAN MULLEM Willem:
-huwt in 1442-1443 en ontvangt hiervoor acht kannen wijn.
-zoon van Janne.
-erfachtige meier te "Waeyenberch" op 8 maart 1440.
-meier van Geraardsbergen op 12 maart 1441, in 1442-1443 en op 12 februari 1444.

VAN NIENEVE Coel.:
-titel: her.
-meier van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 7 september 1403.
-monnik van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 4 december 1407.

VAN OPHEM Gheraert:
-pacht vlees(huis)assise en pondgeldassise.
-betaalt issue (van een huis dat hij verkocht, op de "Laverdie") in 1401-1402.

VAN OPHEM Janne:
-58 jaar oud in 1416-1417.

-sterft op 21 juni 1417.
-zijn echtgenote/weduwe is VAN DER LEST Cateline, in 1417-1418.
-schepen van Geraardsbergen.
-koopt lijfrente in 1398-1399 en 1416-1417.

VAN OVERBEKE Janne:
-procureur van Geraardsbergen in 1429-1435 en 1442-1443.

VAN OVERDRIESCH Philippe:
-onderbaljuw van Geraardsbergen.

VAN SCANENBERGHE Janne:
-gestorven vóór 1 oktober 1423 want op die datum bezit zijn weduwe een huis en erf in de *Brugstraat* te Geraardsbergen.
-pacht pondgeldassise.
-pacht vismarkt in 1407-1408.
-herstelt zoutmaten in 1400-1401.
-bezit een erf in de *Muelenstraat* te Geraardsbergen in 1408-1409.

VAN SCENDELBEKE Joes:
-schepen van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.
-kerkmeester van O-L-V-kapel op de *Maerct* te Geraardsbergen op 19 februari 1424.
-verhandelt wijn.
-heeft op 24 september 1403, op verzoek van zijn moeder Claren, erkend een erfelijke rente van twaalf schellingen Parisis per jaar verschuldigd te zijn aan de St.-Adriaansabdij, bezet op zijn huis en erf "ter loets", gelegen in de *Wijngaertstraat* te Geraardsbergen.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen op 2 oktober 1419.

VAN SC(H)ORESSE Lanceloot:
-zijn wettige echtgenote is Jouffr. Cateline GAFFELKINS op 20 juli 1417.
-zijn nicht huwt in 1414-1415 en krijgt hiervoor acht kannen wijn.
-voor het eerst in de wet in 1419-1420.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-amman van Geraardsbergen in 1414-1415 en 1425-1426.
-proviseur van het hospitaal van Geraardsbergen op 16 maart 1420, 28 oktober 1420, 19 november 1421, 16 oktober 1423 en op 13 maart 1424.

VAN SC(H)ORESSE Pieter:
-schepen van Geraardsbergen.

VAN STEENBEKE Willem:
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.

VAN VIJLE Janne:
=VAN VYLLE Janne.
-titel: Jonk(he)er.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1433-1434). (ook nog in 1446).
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-zie over zijn edele familie VAN LITSAU; Fris, V. *Geschiedenis* van Geeraardsbergen..., p.379.

VAN VOORDE Pieter:
-44 jaar oud in 1417-1418.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1427-1428).
-deken van St.-Jans-gilde.
-pacht stadswaag in 1430-1431.
-koopt lijfrente in 1417-1418.
-bezit een huis en erf in de *Sac* te Geraardsbergen in 1423.

VAN WAESBERGHE Coel:
-titel: her.
-meier van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 20 februari 1402.

VAN YEDEGHEM Janne:(21)
-voogd van de kinderen van VAN YEDEGHEM Gillis, nl. Heinrijcke en Gheertruyden, op 31 juli 1428.
-schepen van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1428-1429).
-schepen van Nederboelare op 23 april 1442.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-deken van St.-Jans-gilde.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 20 november 1442.
-bezit een meers in Idegem in 1423.
-wordt door het overlijden van zijn vader Robbert erfopvolger van de heerlijkheid Wieze en het land van Gijzegem in 1436.

(21) In hoeverre al de hier vermelde VAN YEDEGHEM's tot het edele geslacht VAN VOORDE behoorden, konden we niet uitmaken.

VAN YEDEGHEM Joes:
-ontvangersklerk van Geraardsbergen.
-veroordeeld tot boete van 60 ponden Parisis - doch "gecomposeerd" - voor het trekken van een mes op DE STEKERE Raesse, in (mei-september) 1433.

VAN YEDEGHEM Mattheus:
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-bezit een "lochtin" in de *Denderstraat* te Geraardsbergen in 1423.
-bezit een huis en erf in de *Denderstraat* te Geraardsbergen, twee huizen dichter dan de weduwe van VAN DER OVERDUTSEN Jans erf, in 1427.
-bezit een huis en erf in de *Putsemeyn* te Geraardsbergen, naast MILLIS Jans huis en erf, in 1427.

VAN YEDEGHEM Pieter:
-40 jaar oud in 1422-1423.
-zijn echtgenote is Joncfr. TSIAGHERS Mergrieten, in 1420-1421.
-zijn dochter Liisbet sterft op 18 november 1420.
-heeft dochter Joncfr. Cateline, in 1420-1421; die sterft op 8 juni 1426.
-heeft zoon Olivier, 3 jaar oud in 1425-1426; die sterft op 14 juni 1426.
-zijn bastaarddochter huwt in 1432-1433 en ontvangt hiervoor vier kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Schendelbeke op 1 oktober 1427.
-gezworen raad van Geraardsbergen (voor het eerst in de wet in 1417-1418).
-ontvanger van Geraardsbergen.
-hertogelijk ontvanger te Geraardsbergen van 1425-1426 tot 1431-1432.
-poortbaljuw van Geraardsbergen.
-baljuw van Boelare op 4 mei 1440.
-proviseur van het hospitaal van Geraardsbergen op 11 januari 1427, 26 april 1428 en 30 augustus 1428.
-testamentaire uitvoerder van LOUWEREINS Pieter, alias VAN DEN OUDENBERGHE, op 30 november 1416.
-koopt lijfrente in 1420-1421 en 1422-1423.
-zijn echtgenote Joncfr. TSIAGHERS Mergrieten koopt lijfrente in 1420-1421.
-bezit verscheidene huizen en erven in de *Cloosterstraat* te Geraardsbergen in 1423 en 1427.

-bezit een huis en erf op de "Laverdie" te Geraardsbergen in 1427.
-bezit een erf te Onkerzele in 1427.

VAN ZARELDINGHE Janne:
-pacht bierassise en pondgeldassise.

VI(J)DO Janne:
-pacht huidevettersassise.
-bezit een huis en erf in de *Peinstraat* te Geraardsbergen, naast GRIBAUT Jakemaerts huis en erf, en twee huizen verder dan DE BRUNE Stoffels huis en erf, in 1423 en 1427.

VLO(E)RBALCH Godevert:
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 18 december 1401, 20 februari 1402 en op 7 september 1403.

VRANX Ghe(ra)ert:(22)
-heeft zoon Janne, in 1400-1401.
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-koopt lijfrente in 1397-1398 en 1408-1409.
-bezit een erf aan de *Maerct* te Geraardsbergen in 1408-1409.

VRANX Janne:
-zoon van Gheraert.
-zijn dochter huwt in 1392-1393 en ontvangt hiervoor wijn.
-heeft dochter Mergrieten en een zoon Alexander, respectievelijk 14 en 10 jaar oud in 1420-1421.
-schepen van Geraardsbergen.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-laat van de abt van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen op 7 mei 1396.
-leent geld aan de stad, in 1392-1393.
-koopt lijfrente in 1403-1404.
-bezit een schuur op de *Maerct* te Geraardsbergen, naast de lederhalle, in 1423 en 1427.
-bezit een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen, naast het huis en erf van de weduwe van VRANX Lievin, en twee huizen dichter dan VAN DE HAGHE Jans huis en erf, in 1427.

(22) VRANX is een populaire en grote familie in Geraardsbergen.
Een degelijk onderscheid maken tussen de verschillende takken der familie leek ons onmogelijk.

VRANX Lievin:
-gestorven vóór 1 oktober 1427, want op die datum bezit zijn weduwe een huis en erf op de *Maerct* te Geraardsbergen, naast VRANX Jans huis en erf en naast VAN DE HAGHE Jans huis en erf.
-zijn weduwe is Griele, op 19 november 1442.
-heeft dochters Mergriete, Cateline en Liisbet.
-zijn dochter Liisbet is 28 jaar oud in 1413-1414.
-heeft dochter Joncfr. Aleyne, in 1405-1406.
-zijn dochter huwt in 1402-1403 (met VAN CU(E)LSBROUC Gheert) en krijgt hiervoor een half mudde wijn.
-zijn dochter Cateline huwt in 1413-1414 en krijgt hiervoor twaalf kannen wijn.
-zijn dochter huwt in 1415-1416 en krijgt hiervoor zes kannen wijn.
-schepen van Geraardsbergen.
-schepen van Overboelare op 20 december 1411 en 21 december 1416.
-ontvanger van Geraardsbergen.
-proviseur van de H.-Geesttafel van Geraardsbergen op 22 mei 1407.
-verkoopt lange lakens in 1392-1393.
-lakenhandelaar.
-bezit een "meers" te Onkerzele in 1423.
-zijn weduwe Griele verkoopt op 19 november 1442 land gelegen op het "Cleen Yndeboschvelt" (in Nederboelare).
-zijn naamgenoot was abt van de St.-Adriaansabdij, tot 1399.

WAEY(EN)TOP Goessin:
-schepen van Geraardsbergen.
-gezworen raad van Geraardsbergen.
-verkoopt lange lakens om de wet van Geraardsbergen te kleden in 1392-1393.
-lakenhandelaar.
-makelaar, in 1397-1398.

WULLEY Martin:
-pacht pondgeldasssise.
-verkoopt "coreelen" (ter coreelhoven) in 1398-1399.

Y(I)MPENS Janne:
-gestorven vóór 1 oktober 1423 want op die datum bezit zijn weduwe een "meers" in Onkerzele.
-schepen van Overboelare op 26 oktober 1434.
-pacht huidevettersassise.

ZEGHERS Janne:
-pacht viewarienassise en pondgeldassise.

-pacht stadswaag in 1428-1429.

ZOE(U)TINS Janne:
-schepen van Geraardsbergen. (ook op 10 februari 1391).
-ontvanger van Geraardsbergen.
-pacht bierassise.
-verhandelt wijn.

S. Gierts
Ekkelberg 8
1540 Herne

DE DATERING VAN DE *COSTUMEN ENDE USAGEN VAN DEN LANDE VAN WIENDICKE* (SCHELDEWINDEKE)

Dirk HEIRBAUT

Wie met stukken uit het verleden wil werken, kan niet rond het probleem van hun datering. Vaak zorgt die voor weinig moeilijkheden. Een oorkonde kan bijvoorbeeld een bepaalde verkoop beschrijven met een uitdrukkelijke vermelding van de datum waarop die verkoop gebeurde. De meeste historische documenten zijn zoals de zonet vermelde oorkonde. De datum ervan is vlug gevonden. Een klein aantal teksten valt echter moeilijker te situeren in de tijd. Eén daarvan is de *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke* (1).

De *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke* behoren tot de categorie van de rechtsaantekeningen. Rechtsaantekeningen zijn losse, ongeordende optekeningen van het gewoonterecht door een private persoon. Met het oog op een niet-officieel gebruik schrijft iemand de regels van het gewoonterecht neer en het resultaat van zijn werk is een rechtsaantekening. Dergelijke rechtsaantekeningen zijn in het oude graafschap Vlaanderen onder andere opgemaakt te Rijsel, te Kassel, te Brugge en... te Scheldewindeke (2). In de veertiende eeuw zette een zekere Arnout van den Kerchove het gewoonterecht van Scheldewindeke op papier (3).

Arnout schreef echter niet het recht van zijn eigen tijd neer. Hij beweert het recht van Scheldewindeke weer te geven, zoals dat reeds in een vroegere periode gold (4). Hij pretendeert dus dat het recht van Scheldewindeke, zoals het door hem opgetekend staat, ouder is dan de veertiende eeuw en om zijn aanspraken te ondersteunen, noemt hij zelfs met name enkele personen in wier tijd het door hem neergeschreven recht zou gegolden hebben (5).

Dat Arnouts tekst een recht van vóór de veertiende eeuw bevat, is niet zonder belang. Vooreerst is een exacte datering sowieso nuttig

(1) Uitgave: BERTEN, D., *Coutume de Scheldewindeke*, in: "Handelingen van de koninklijke commissie voor de uitgave der oude wetten en verordeningen van België", VII, 1906, 249-277 (Verder geciteerd als: *Scheldewindeke)* .

(2) Zie VAN DEN AUWEELE, D., *De evolutie van het recht in het Zuiden. 12de-14de eeuw*, in: "Algemene geschiedenis der Nederlanden", III, Haarlem, 1982, 150-152; HEIRBAUT, D., *Les lois, enquêtes et jugements des pairs du castel de Lille: een unieke getuige van het Vlaamse recht rond 1300* (in voorbereiding) .

(3) *Scheldewindeke,* 250.

(4) *Scheldewindeke,* art. 2, 251.

(5) *Scheldewindeke*, art. 1, 251.

voor wie onderzoek verricht naar of interesse heeft voor het lokale recht van Scheldewindeke. Boven alles echter zou de *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke* één van de oudste Vlaamse rechtsaantekeningen zijn, indien ze vóór 1300 kan gesitueerd worden. Tot nog toe zijn slechts enkele Vlaamse rechtsaantekeningen bekend die rechtsregels uit die periode bevatten. Zo bevat een Kasselse tekst rechtsregels uit de jaren 1276-1292 (6) en een Rijselse tegenhanger ervan gaat terug tot de periode 1283-1308 (7).

In latere perioden zijn de rechtsaantekeningen minder belangrijk omdat een onderzoeker dan over meer gesofisticeerde bronnen beschikt, maar in de periode vóór 1300 ontbreken die nog totaal. Een uitzondering vormt wel het stedelijk recht, maar daarbuiten is het armoe troef. Dit kan alleen maar bijdragen tot het nut van de *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke*. Beschrijven ze een recht uit de periode vóór 1300, dan zijn ze niet alleen één van de oudste rechtsaantekeningen, maar één van de oudste theoretische bronnen over het Vlaamse recht zonder meer. Dit alles echter staat of valt met de datering ervan, die des te meer noodzakelijk is.

Daarbij kunnen meerdere wegen gevolgd worden. Vooreerst kan onderzocht worden, wanneer de personen leefden, in wier tijd, volgens Arnout, het door hem neergeschreven recht gold. Dit volstaat echter niet. Arnout kan immers gewoonweg enkele oude oorkonden genomen hebben en de namen van de daarin vermelde getuigen neergeschreven hebben, terwijl hij desondanks toch rechtsregels van zijn eigen tijd optekende. De namen uit het verleden zouden dan gediend hebben om Arnouts tekst een groter aanzien te verlenen. Om te controleren of Arnout niet op die manier gehandeld heeft, moet ook nagegaan worden of de rechtsregels uit de *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke* wel degelijk kunnen behoren tot de periode waarin de door Arnout vermelde personen leefden. Een inhoudelijk onderzoek is dus noodzakelijk om een betrouwbare datering te bekomen.

1. Een datering op grond van de vermelde personen

Art. 1 van de *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke* vermeldt meerdere personen die leefden ten tijde van de

(6) Uitgave: DE COUSSEMAKER, E., *Loy et jugemens des hommes de le baillie de Cassel*, in: "Sources du droit public et coutumier de la Flandre maritime", in: "Annales du comité flamand de France", XI, 1873, 204-219.

(7) MONIER, R., *Les lois, enquêtes et jugements des pairs du castel de Lille. Recueil des coutumes, conseils et jugements du tribunal de la Salle de Lille, 1283-1406*, in: "Documents et travaux publiés par la société d'histoire du droit des pays flamands, picards et wallons", III, Rijsel, 1937. Enkel de oudste kern gaat terug tot de periode rond 1300, zie daarvoor HEIRBAUT, D., *Lois*.

erin opgenomen rechtsregels. De eerste naam is die van de vrouwe zelf van Scheldewindeke: Mabilia. De uitgever van onze tekst, Berten, verwijst in zijn inleiding naar een oorkonde uit 1235, waarin een vrouwe Mabilia van Scheldewindeke vermeld wordt (8). Het is echter niet zeker of de vrouwe Mabilia uit 1235 dezelfde is als de vrouwe van Scheldewindeke uit art. 1 van de *Costumen*. De Mabilia uit 1235 is Mabilia I van Scheldewindeke. Zij leefde tussen 1226 en 1268 en had een dochter met dezelfde naam die eveneens vrouwe van Scheldewindeke was: Mabilia II van Scheldewindeke. Volgens Warlop was zij in leven tussen 1268 en 1276 (9). Zij komt echter nog voor in twee oorkonden uit 1292 (10), zodat zij zeker in dat jaar nog leefde.

De Mabilia uit onze tekst kan zowel de moeder als de dochter zijn. Om uit te maken om welke van de twee het gaat, moeten de andere namen onder de loep genomen worden. Zij betreffen alle vazallen van de vrouwe van Scheldewindeke. Een zoektocht in oorkonden uit de dertiende eeuw levert twee stukken op, waarin de aldaar genoemde vazallen van de vrouwe van Scheldewindeke overeenstemmen met enkele personen uit onze tekst (11). Het volgende overzicht geeft de namen van de in art. 1 van de *Costumen* vermelde vazallen, gevolgd door de naam, waaronder zij in de twee oorkonden verschijnen:

art. 1 van de *Costumen*	oorkonde 1	oorkonde 2
den houden Schoutheete	Watiers Scotetus (?)	Walterus Scouthete
Woutermanne van Badelghem	Wautiers de Baudenghien	
Soyhiere van Bethem	Sohiers de Belken	Sigerus de Begge
Janne Caelberghe den houden		Johannes de Calenbergh
Heinricke van Bethem		
Janne den Scouthete		Johannes Scouthere
Heinricke van Conincscouter		
Jan Volcaerde		Johannes dictus Volcart
Woutermanne van Heeseghem		
den houden Rouc		

(8) *Scheldewindeke*, 250.

(9) WARLOP, E., *De Vlaamse adel voor 1300*, II/1, Handzame, 1968, nr. CLXVI/14 en 16, 419-420.

(10) COPPENS, C., *Cartularium Affligemense ab anno 1254 ad annum 1309*, in: "Fontes Affligemenses", XXII, Hekelgem, 1977, nr. 274-275, 148-149.

(11) Oorkonde 1: DE SMET, J., *Cartulaire de l 'abbaye de Cambron,* in: 'Monuments pour servir à l'histoire des Provinces de Namur, de Hainaut et de Luxembourg", II/2, Brussel, 1869, nr. 35, 926-927. Oorkonde 2: COPPENS, C., *Cartularium,* nr. 274, 148.

(12) Zie over de kerkbannen en het nakooprecht in het Vlaamse leenrecht in de periode vóór 1300: HEIRBAUT, D., *Het vroege Vlaamse leenrecht (ca 1000-1305),* II, Gent, 1996-1997 (onuitgegeven doctoraatsverhandeling, Universiteit Gent, promotoren prof. dr. D. Lambrecht en prof. dr. R. Van Caenegem); in de periode na 1300: OPSOMMER, R., *'Omme dat leengoed es thoochste dinc van der weerelt'. Het leenrecht in Vlaanderen in de 14de en 15de eeuw,* II, Brussel, 1995, 463-481.

Soykine van Vriem		
Heinricke van Berleghem		
Janne den Nacht		
Gillise van der Varent		Aegidius de Varret
Janne van den Heede		
den Leenhere		
den Jonghen		Johannes Juvenis
Gillise van Rattenpade		
Pieteren van Lusbeke		
Janne van Lusbeke		
Janne van Loe		
Goessine van Gansberghe		
Boudine van der Bloet	Boidin del Bloucht	Boidinus de Bloeit
Janne van den Houdenhuus		
Annekine van den Spieghele		
Pauwelze van Odisem		
den houden Vos	Watiers Vois (?)	
den Bacheleer		

Ook al is in de hier gegeven lijsten de schrijfwijze uit de bronnen aangehouden, toch is duidelijk genoeg dat enkele van de door Arnout in de veertiende eeuw vermelde personen effectief in vroegere oorkonden te vinden zijn. De eerste oorkonde komt uit 1272, de tweede uit 1292. Dat laat toe definitief uit te sluiten dat de vrouwe Mabilia van Scheldewindeke uit art. 1 van de *Costumen* Mabilia I zou zijn. Het kan alleen maar gaan om haar dochter Mabilia II. De *Costumen* betreffen dus recht uit de periode 1272-1292. Ze kunnen niet ouder zijn dan 1272, want enkele vazallen uit 1272 komen niet voor in de lijst in art.1 van de *Costumen.*

Ze kunnen al evenmin jonger zijn dan 1292, want die oorkonde vermeldt reeds enkele nieuwkomers die ontbreken in art. 1. Bovendien treedt in de oorkonde uit 1292 Mabilia's zoon Raas reeds samen met haar op. Omdat zijn moeder echter nog leeft, voert hij nog niet de titel van heer van Scheldewindeke. Hij heeft echter wel reeds de investituur ermee verkregen. Het is ondenkbaar dat de *Costumen* hem niet zouden gekend hebben, indien hij reeds actief was op het ogenblik van hun ontstaan. Ze moeten dus wel ouder zijn dan 1292, maar jonger dan 1272. Vereenvoudigd kan men dus stellen dat de *Costumen* van ca. 1280 dateren.

2. Een datering op grond van de inhoud

Zoals reeds aangegeven is, volstaat het niet dat de door Arnout vermelde personen effectief in de dertiende eeuw, meer precies ca. 1280, actief waren. Men moet ook nagaan of de rechtsregels uit de *Costumen* daadwerkelijk horen bij die datering ca. 1280. Een analyse van de inhoud van de *Costumen* dringt zich dus op. Het is echter niet

nodig daartoe alle artikelen ervan te analyseren. Dat heeft in vele gevallen weinig zin. Is een rechtsregel dezelfde ca. 1280 en in de veertiende eeuw, dan kan men aan de hand ervan niet nagaan of de *Costumen* nu het recht weergeven van ca. 1280 of uit de veertiende eeuw. Een onderzoek kan en moet zich dus beperken tot rechtsregels die tussen ca. 1280 en de veertiende eeuw veranderd zijn.

a. De kerkbannnen

Een voorbeeld daarvan vormen de kerkgeboden. Deze kerkgeboden zijn verbonden met het nakooprecht. Verkocht een vazal zijn leen, dan onterfde hij daarmee in feite zijn familie. De erfgenaam van de vazal kon eventueel wel het geld erven dat deze voor het verkochte leen ontvangen had, maar niet langer dat leen zelf. Het Vlaamse leenrecht streefde er echter naar zoveel mogelijk te bekomen dat het leen toch in de familie zou blijven. Daartoe gebruikte het verschillende mechanismen. Eén daarvan was de vereiste voor de vazal om bij de verkoop van het leen de toestemming van zijn erfgenaam te vragen. Die was echter niet vereist, wanneer de vazal uit financiële motieven zijn leen verkocht. Vervreemdde hij het wegens schulden of om het ontvangen geld in andere goederen te beleggen, dan had hij geen nood aan de toestemming van zijn erfgenaam.

Dit zou betekend hebben dat de belangen van de familie in dat geval niet beschermd waren, als daar niet het nakooprecht bestond. Dit nakooprecht gaf een verwant van de vazal het recht om de plaats van de verkoper in te nemen door deze te vergoeden, meer concreet door hem de koopsom en de kosten te betalen. De verwant kon dit echter niet onbeperkt in de tijd doen. Na het verstrijken van een jaar en een dag hadden de familieleden geen nakooprecht meer. De koper kon dan in alle rust van zijn verworven goed genieten. Omgekeerd echter was hij nog niet helemaal zeker van zijn nieuw bezit, zolang de termijn voor het nakooprecht nog niet verstreken was.

De koper kon echter dit nakooprecht reeds vóór het aflopen van die termijn uitschakelen door het systeem van de kerkbannen. Gedurende drie opeenvolgende zondagen werden de familieleden opgeroepen om hun rechten uit te oefenen. Gingen ze daar niet op in, dan konden ze hun nakooprecht niet langer uitoefenen. Interessant genoeg verandert het recht op dit punt. Aanvankelijk grepen deze kerkbannen plaats vóór de verkoop. Dit was overal in Vlaanderen nog ca. 1280 het geval. Op het einde van de dertiende eeuw hield men op sommige plaatsen reeds kerkbannen na de verkoop en in de veertiende eeuw was dit de regel (13).

(13) *Scheldewindeke,* art. 32, 263.

In de *Costumen* komen de kerkbannen nog vóór de verkoop, zoals blijkt uit art. 32: "*Ende leene die buten den lande van Wiendicke licghen die men vercoepen wille, die moet de bailliu ghebieden met tween mannen ter prochikerken daer sij licghen, ...* " (14). Er worden kerkbannen gehouden, wanneer iemand een leen wil verkopen en niet wanneer iemand een leen verkocht heeft, zoals in de veertiende eeuw. Hieruit mag men afleiden dat de *Costumen* inderdaad een recht weergeven dat zeker niet in de veertiende eeuw thuishoort, maar wel ca. 1280 mogelijk is.

b. De verderding

De vraag kan natuurlijk gesteld worden of het recht van Scheldewindeke niet ouder is dan ca. 1280. Om een antwoord op die vraag te geven, kan het onderzoek van daarnet overgedaan worden in een andere richting. Gekeken moet worden naar een rechtsregel die ca. 1280 verschilde van de periode daarvoor. Een dergelijke rechtsregel betreft het aandeel van de jongere kinderen in de erfenis van hun overleden ouder. In het leenrecht erfde de oudste in principe alle lenen. De jongere kinderen waren echter niet zonder middelen. In de dertiende eeuw had de oudste de verplichting voor hun onderhoud te zorgen. Deze verplichting was echter vaag. Nergens was bepaald hoe de oudste voor dat onderhoud moest instaan.

Men kan begrijpen dat een dergelijke situatie tot onzekerheid leidde. Betwistingen konden vermeden worden door vast te leggen hoe de oudste precies zorg moet dragen voor de jongere. Dat gebeurde op het einde van de dertiende eeuw. De vroegere vage verplichting wordt geconcretiseerd. De oudste geeft aan de jongere kinderen een vast aandeel in de lenen. In Rijsel was dat één vijfde, elders in Vlaanderen één derde. In dat laatste geval waren er twee varianten. In Kroonvlaanderen moesten de jongere kinderen in ruil voor hun derde in de lenen verzaken aan de niet-feodale goederen uit de nalatenschap, in Rijksvlaanderen was dat niet vereist (15).

In de *Costumen* komt het aandeel van de jongere kinderen in de feodale nalatenschap aan bod in art. 29. De oudste zoon krijgt te Scheldewindeke twee derden van het leen. Het overblijvende derde gaat naar zijn broers en zussen, die daarin gelijk delen en niet aan hun rechten op de niet-feodale goederen moeten verzaken (16). De *Costumen* behoren daarmee op dit punt tot systemen met verderding zonder verzaking, wat gezien hun ligging in Rijksvlaanderen te verwachten viel. Voor dit verhaal telt vooral dat de *Costumen,* aangezien ze de verder-

(14) HEIRBAUT, D., *Leenrecht,* I, 294-315. Zie ook OPSOMMER, R., *Leengoed,* I, 273-298 voor de situatie in de late middeleeuwen.
(15) *Scheldewindeke,* art. 29, 262-263.
(16) OPSOMMER, R., *Leengoed,* II, 670-675.

ding met verzaking bevatten, thuishoren in de laatste decennia van de dertiende eeuw en niet vroeger mogen gesitueerd worden.

c. Besluit

Een onderzoek naar de inhoud van de *Costumen* bevestigt de datering op grond van de erin vermelde personen. De *Costumen* dateren van vóór 1300, want de kerkbannen in de *Costumen* komen vóór de verkoop en niet erna, zoals in de veertiende eeuw. Ze zijn echter niet ouder dan de laatste decennia van de dertiende eeuw, want de in de *Costumen* opgenomen verderding bestond voordien nog niet. Dat ze een recht van ca. 1280 bevatten, kan dus niet langer betwist worden.

3. Het belang van deze datering

Zoals eerder vermeld, maakt deze datering ca. 1280 de *Costumen* één van de oudste theoretische teksten over het Vlaamse recht. Voor heel wat rechtsregels zijn ze de oudste bron waarover we beschikken. Dit geldt bijvoorbeeld voor het kamerlinggeld. Na het overlijden van een vazal, betaalde zijn erfgenaam allerlei taksen. De belangrijkste daarvan was het *relevium,* het verhefgeld. De vazal betaalde dit aan zijn leenheer. Daarnaast bestond nog een andere taks: het kamerlinggeld. De erfgenaam zou dit oorspronkelijk aan de kamerheer van zijn heer betaald hebben. Het was immers de kamerheer die de erfgenaam ontving en bij de heer bracht, wanneer de erfgenaam manschap kwam doen voor het leen dat hij geërfd had.

Voor de late Middeleeuwen zijn er genoeg gegevens over dit kamerlinggeld (17). Vóór 1300 ontbreekt elk spoor ervan. De enige zekere vermelding ervan is te vinden in art. 31 van de *Costumen.* Te Scheldewindeke ontvangt de kamerling ca. 1280 20 schellingen (18). Dit tarief van 20 schellingen is ook later nog in Vlaanderen het gebruikelijke tarief voor het kamerlinggeld. Dit is slechts één enkel voorbeeld van een rechtsregel waarvoor de *Costumen* een onmisbare bron vormen. Er zijn er nog veel andere. De *Costumen ende usagen van den lande van Wiendicke* verdienen dan ook de aandacht niet louter van wie interesse heeft voor het recht van Scheldewindeke, maar zonder meer van elke onderzoeker naar het oude Vlaamse recht.

D. Heirbaut
Evangeliestraat 161
9220 Hamme

(17) *Scheldewindeke,* art. 31, 263.
(18) OPSOMMER, R., *Leengoed,* II, 670.

ENCLAVES VAN DE PAROCHIE EREMBODEGEM TE WELLE

Wilfried VERLEYEN

Inleiding

Tot in de 18de eeuw was de begrenzing van de parochies Welle (1) en Erembodegem (2) zeer grillig. Een aantal huizen *sonder limiten*, kriskras in het dorp Welle verspreid tot in de onmiddellijke nabijheid van de kerk toe, behoorde kerkelijk tot de parochie Erembodegem. Deze zonderlinge situatie gaf onvermijdelijk aanleiding tot heel wat wrijvingen tussen de twee parochies en nutteloze en onredelijke ongemakken voor de Wellenaars die kerkelijk onderhorig waren aan Erembodegem.
Onze pastoor Pieter Van de Maele (1713-1727) slaagde de parochie er in 1719 in van Thomas d'Alsace de Boussu, aartsbisschop van Mechelen, waartoe Welle toen behoorde, de afschaffing van de enclaves te verkrijgen. Bij *de pampieren raeckende de separatie van huysen welcke eertijts gepretendeert wierden onder de geestelycke jurisdictie van Erembodegem te sijn* is er over deze kwestie een *instructie* waarvan we hier de inhoud geven (3).

Argumentatie van de Wellenaren

1. Juridische argumenten

De pastoor van Erembodegem kon geen rechtstitel hebben om zich enige parochianen te *arrogeren* die zouden wonen binnen de *limiten* van de parochie Welle. Men kon toch niet veronderstellen dat bij de scheiding van de parochies het grootste deel en een *hantje vol* van een kleine parochie aan een zo grote en *nombreuse* parochie als Erembodegem zou gelaten zijn, te meer daar die toen geen onderpastoor had. *Het contrarie had meer apparentie ende saude veel meer presumptie baeren.*

't Was nog minder te *presumeren* dat de scheiding zou gemaak zijn alsof de huizen *gelyck den haeghel uyt de locht* gevallen waren,

(1) Zie aangaande deze met Denderleeuw gefusioneerde gemeente, *Welle. Eens 's Granven proppre proche*. Denderleeuw - Welle, 1996.
(2) Zie aangaande deze met Aalst gefusioneerde gemeente, J. DE BROUWER, *Groot-Aalst. Geschiedkundige verhandeling met invenarisatie van zijn straten en gebouwen.* 3. *Erembodegem.* Aalst, 1984.
(3) Rijksarchief Beveren-Waas, *Kerkfabrieken: Welle,* nr. 6.

het ene tussen het andere, *sonder pale ofte order.*

Als men parochies samenvoegde of bij verdeling enige jurisdictie aan de andere liet, ging het *ghemeynelyck* over kleine of van grote naar kleine, om van twee *slechte* een *goede* te maken of de grote te verkleinen.

Men kon geen beroep doen op de stelregel, *officium propter beneficium,* vermits de pastoor van Erembodegem tienden had waar hij geen parochianen pretendeerde en omgekeerd. Dit kon hij hier dus evenmin *opituleren.*

Daarenboven pretendeerde de pastoor van Welle, ofschoon hij tienden had in Erembodegem, Denderleeuw en Iddergem, daar nooit parochianen.

Men mocht ook veronderstellen dat zij die parochies samenvoegden of verdeelden, mensen waren van *charactere ende verstant* en dus namen wat paalde aan de kerk of tenminste wat gegroepeerd was, maar in Welle was het zo *contrarie* dat men de ontwerpers ipso facto voor gek en zot zou doen *passeren.*

De pastoor van Erembodegem diende de *limiten* aan te wijzen van zijn *ghescheet* in een andere parochie, want elders parochianen hebben, was tegen het gemeen recht en moest bewezen worden, *ce qui seroit pour luy une mer a boire.*

Men verwees naar Joh. X,1: "Wie niet langs de deur de schapenstal binnengaat, maar langs een andere kant binnenklimt, is een dief en een rover." Wat was de deur immers anders dan de waarachtige wetstitel langs waar men in de schapenstal des Heren binnenkomt en wat, langs een andere kant binnenklimmen, anders dan zichzelf indringen zonder te kunnen aantonen, langs waar men er geraakt is.

De eiser, d.i. de pastoor van Welle, moest niets anders hebben dan zijn titel en acte van inbezitneming om pastoor te zijn en te blijven van de hele parochie Welle zoals die van Erembodegem in de zijne.

Het was mogelijk dat de *voorsaeten* van de pastoor van Erembodegem enige parochianen van de pastoor van Welle hadden afgebedeld om hun getal te vermeerderen tot het bekomen van een onderpastoor *ghelyck den eenen capteyn voor de revue somwylen soldaeten saude leenen van eenen anderen* en dat door overlijden of andere nalatigheden de zaken zo gebleven waren.

Na de behandeling van de rechtskwestie volgen niet minder dan 34 *inconvenienten* (bezwaren) voor de parochianen van Erembodegem te Welle.

2. Geestelijk nadeel van de parochianen

De herder (pastoor) van Welle kon zijn schapen niet kennen tenzij met moeite, daar er twee verschillende kudden in één stal *ghe-*

menghelt waren. Zelfs grote kinderen wisten niet wie hun pastoor was.

De kinderen van Welle die naar Erembodegem ten doop werden gedragen, *menighwerf teer* en door alle *onstuymigheyt* van winden, regen, hagel en sneeuw, liepen groot gevaar zonder doopsel in hun deksel te versmachten dat men zonder een nieuw *peryckel* niet kon openen om ernaar te zien.

De eeuwige zaligheid van bejaarden, door de menselijke *infirmiteyt* onderworpen aan vele *subite* kwalen, liepen niet minder gevaar daar men het huis van de pastoor van Welle diende voorbij te gaan om een half uur ver de pastoor van Erembodegem te halen. Zodoende was het gebeurd dat de pastoor van Welle 's nachts weigerde Adriaan Wellekens te bedienen en de pastoor van Erembodegem te laat kwam zodat deze in december 1702 stierf zonder de laatste sacramenten. Dit droef voorval hoorde meer dan *suffisant* te zijn opdat de pastoor van Erembodegem niet meer parochianen die tegen het kerkhof van Welle woonden, zou *begeiren,* maar dit *moveerde* hem kennelijk niet.

Blijkbaar meende de pastoor van Erembodegem dat de pastoor van Welle, wanneer hij voor de zielzorg van personen van jongsaf aan en het ganse jaar door had ingestaan, hen ook maar moest bedienen. De herder van Welle voedde de schapen *om de wolle gheproffiteert te worden door die van Erembodegem.* Dit was tegen de uitspraken van de HH. Paulus en Lucas: De huurling is zijn loon waard. Het aantal gelovigen van de *ghemeynte* van Erembodegem vroeg daarenboven al de volle last van twee personen.

Welke ongemakken en onheil waren *ghearriveert* aan de kraamvrouwen die hun kerkgang moesten doen door alle *injurien* van het weder terwijl ze nog *jonck van kinde* en teer van *complexie* waren. Menigmaal vervloekten zij hen die hen dwongen ver te gaan zoeken wat zij naast hun huis konden vinden.

In oorlogstijd liep men gevaar buiten de parochie aangehouden te worden. Sommigen durfden dan zelfs niet naar Erembodegem gaan uit vrees uitgestroopt te worden en andere *injurien* van de soldaten te lijden.

In de zomer dienden de kinderen de dieren te hoeden en in de winter konden zij niet naar Erembodegem gaan ter oorzake van de *quade* wegen, het weder en de afstand. Zij konden de klok niet horen luiden voor de diensten en de ouders hadden al moeite genoeg om ze in de naaste kerk te krijgen en in 't oog te houden of zij niet kolfden (4) of zich *andersints amuseerden.*

De overledenen zouden menig gebed *profitteren* van hun overgebleven kinderen indien ze begraven werden in de kerk van Welle, waar

(4) Een van de oudste Nederlandse spelen.

deze gans het jaar naar de dienst en de *leerlinghe* gingen, want het zien van de graven deed aan de afgestorvenen denken.

De *lammerkens* van de zieleherder van Welle, in de school van de koster die zo dicht bij de kerkhofmuur woonde dat er nauwelijks een geladen hooiwagen door kon, zouden driemaal per week godsdienstonderricht kunnen krijgen, indien ze niet onder een andere jurisdictie stonden.

3. Tijdelijk nadeel van de kerk en de armen

De parochie Welle was slechts 332 bunder groot (5) en daarvan lagen er nog 28 onbewerkt op de dries. De oppervlakte van de parochie Erembodegem bedroegmeer dan 1000 bunder en er waren wel evenveel communicanten. De parochie Welle die nog niet zoveel communicanten als bunders telde, kon niet bestaan wanneer er haar nog gelovigen door Erembodegem afgenomen werden.

Niet enkel verloor de *fabricque* (kerkfabriek) de inkomsten van de begrafenissen, maar niemand was geneigd er een fundatie te doen voor iemand die er niet zou begraven worden. De kerk van Welle miste ook hun giften, aalmoezen en zelfs karweien, wanneer er iets diende aangevoerd te worden. Hetzelfde gold ook voor de stichtingen ten voordele van de H. Geesttafel, daar de armen dienden onderhouden te worden volgens hun wereldlijke woonplaats en *diesvolgens enckel proffyt in dobbel last.* De kerk en het armenbestuur van Erembodegem waren dus eigenlijk rovers en die van Welle hun buit.

Een *rentebouxken* van de kerk- en de armenmeesters werd verwaarloosd wegens de kleine bedragen en de moeilijkheden bij het ontvangen waartoe men de kerk- en armmeesters niet kon dwingen. Wegens het klein aantal parochianen moesten ze immers in strijd met de reglementen twee jaar dienst doen. Zij zouden het graag doen indien ze slechts één jaar in dienst waren.

De pastoors hadden grote moeite en gelukten er menigmaal niet in voordelige zaken ten gunste van de kerk te doen aanvaarden wanneer de meerderheid van de schepenen parochianen van Erembodegem waren.

4. Tijdelijk nadeel van de parochianen

Menige vrouwen - men kon ze desnoods nominatim opgeven - hadden na hun kerkgang maanden ziek gelegen door de *faticque* (vermoeidheid) *van de voyage en de injurien van de locht.* De minderge-

(5) Ongeveer 408 ha.

goeden die van hun handwerk leefden, leden groot verlies en wachtten tot 's anderendaags om hun kinderen te laten dopen. Men sprak dan nog niet van wat ze op een jaar versleten en *rotten* in hun klederen met *door dick en door dun* lopen om alles te ontvangen wat men van de eigen pastoor nodig had. Men wilde ook zwijgen over de grote schade die ze leden met de oogst en over de ongevallen van hun kleine kinderen die ze thuis alleen moesten achterlaten.

Indien een kerk- of armenmeester die aftrad, onmiddellijk zou gekozen worden in Erembodegem of in beide parochies tegelijk, kon dit aanleiding geven tot grote processen.

Dicht tegen het hoogkoor stonden er twee herbergen, beide *pretenselyck* op Erembodegem, zodat men, tot aan het altaar toe, alles kon horen wat er gezegd werd, wanneer de vensters open stonden of er een ruit stuk was. Soms maakte het gezang van de bedronkenen meer getier in de kerk dan de stem van de celebrant of predikant. Velen dienden zich te beschuldigen, gelachen te hebben met wat ze hoorden zingen in de herberg. Wanneer de koster bij de elevatie het *Adoro te devote* zong, hoorde men luider het liedje van de schoon Katrien en andere niet *min infaem.*

Hoe *intolerabel* dat was, liet de vorige pastoor merken. Dikwijls en vruchteloos was hij er tijdens de mis en de vespers naar toe getrokken in gewaad. Hij kreeg als antwoord dat de mis en de vespers in Erembodegem al gedaan of nog niet begonnen waren en dat zij op een andere *jurisdictie* niet dienden in te gaan op zijn *correctie.*

Het was absurd om niet te zeggen barbaars, dat men door de grillen of hardnekkigheid van een persoon zovele ergernissen moest dulden in en rond de kerk, in het midden van een overigens gedisciplineerde parochie en dat men zovele mensen met de uiterste strengheid wilde houden onder zo'n zwaar *jock.* Dit kon de parochie enkel hatelijk maken en een afkeer geven aan wie er zich wilde vestigen.

Wegens het heil van de zielen, om twisten te vermijden en omwille van het algemeen nut, had men aan de pastoor van Erembodegem aangeboden jaarlijks te geven wat het hem sinds 25 jaar had opgebracht en dit eveneens aan de kerk.

Besluit

Na proost Odo De Craecker (6) van de abdij Affligem, de patroon en voornaamste tiendheffer te Welle, te hebben geraadpleegd, stelde

(6) Proosten vervingen de aartsbisschoppen van Mechelen die sinds 1569 abt waren, maar niet resideerden. Zie aangaande deze proost W. VERLEYEN, *Necrologium van Affligem* (1083-1992), Brussel, 1993, p. 134.

de aartsbisschop in 1719 een einde aan de enclaves van de parochie Erembodegem te Welle. De originele oorkonde op perkament, voorzien van een zegel in rode was, is bewaard gebleven. Er werden ook een kopie en vertaling vervaardigd (7).

De regeling, in feite een compromis, kwam tot stand met wederzijdse toestemming, op voorwaarde echter dat de pastoor van Erembodegem zijn tienden te Welle zou behouden samen met de abdis van Groenenbriel (8): zij twee schoven, hij één schoof. Op 30 januari 1719 ontsloegen de pastoor, de baljuw, de burgemeester en de schepenen van Welle de armendis van Erembodegem van de verplichting de behoeftigen in het betwiste gebied te ondersteunen.

Deze anomalieën dateerden waarschijnlijk nog uit de feodaliteit, zodat de pastoor van Erembodegem ten onrechte van usurpatie werd beticht. De aanklagers die redeneerden vanuit hun tijd zonder enig historisch perspectief, waren ongetwijfeld ter goeder trouw. Ze schrokken er echter niet voor terug af en toe schromelijk te overdrijven.

De zielzorg moet wel geleden hebben onder deze grillige begrenzing. 's Was niet te verwonderen dat een pastoor zijn geduld verloor en moe getergd naar de rustverstoorders snelde.
De pastoor van Welle zal wel de petitie geïnspireerd hebben, of was hij zelf de anonieme redacteur? De Latijnse bijbelcitaten wijzen in die richting. De financiële nadelen voor kerk en pastoor worden beklemtoond.

Dat zo'n onzinnige situatie zovele eeuwen heeft standgehouden, is wel typisch voor het kerkelijk immobilisme in het verleden, hoe parochiegrenzen ongewijzigd bleven terwijl de burgerlijke evolueerden.

Dom Wilfried Verleyen O.S.B.
Abdij Affligem

(7) Rijksarchief Beveren-Waas, *Kerkfabrieken: Welle,* nr. 6
(8) Zie aangaande deze Victorinnenabdij van reguliere kanunnikessen van de H. Augustinus, E. HOUTMAN, *Abbaye de Groenenbriel à Gand,* in Monasticon Belge, t. VII: *Province de Flandre Orientale,* vol. 4, Luik, 1984, p. 731-747.

ROND DE VERKOOP VAN DE MEIERIJ VAN KROMBRUGGE (MERELBEKE) IN 1244-1246

K.G. Van Acker

Tot nog toe kon men de verkoop van de meierij van Krombrugge door Gerard van Crombrugghe aan Wouter van Balegem niet nauwkeuriger dateren dan 1244-1274. Het eerste jaartal is tevens dit van de regering van Margareta van Constantinopel die op 5 december 1244 haar zuster Johanna, op die dag overleden, opvolgde. Het tweede jaartal was dit van de opvolging van Wouter van Balegem door Hendrik van Balegem (1).

Toch bevat de regeling door scheidsrechters, daartoe door gravin Margareta aangeduid, elementen die een preciesere datering toelaten. De scheidsrechters waren: "*Sigerus de Moschre et Willelmus dictus Bloc de Heynne, milites, et Magister W. dictus Sproke canonicus Arlebecensis*" (2).

De figuur van Sigerus de Moschre (3) helpt ons niet vooruit: de enige persoon die in aanmerking komt voor vereenzelviging is Zeger III van Mosser die optrad van 1224 tot 1275 (4). Meer hebben wij aan Willem Bloc die van 1236 tot na 1244 vernoemd werd als baljuw van Oudenaarde, terwijl in 1246 een Geeraard van Aerde die functie vervulde (5). De titel van Magister, en zijn aanstelling door de gravin tot scheidsrechter wijzen op een zekere belangrijkheid van de derde figuur die echter slechts met de eerste letter van zijn naam aangeduid staat. Twee oorkonden, van 1246 en 1251, tonen aan dat toen een zekere Walter proost was van het kapittel van Harelbeke. Tot 18 juni 1244 trad Bernard van Gent nog op als proost (6).

Wij menen gerust te mogen stellen dat magister W. dezelfde is als proost Walter die echter nog gewoon kanunnik was toen hij als scheidsrechter optrad. De oorkonde van 1246 werd opgesteld in oktober, zodat de twee gegevens 5 december 1244 en oktober 1246 de uiterste data zijn waarbinnen de regeling over de meierij van

(1) Eerste jaartal: Th. Luykx, Johanna van Constantinopel Antwerpen, Utrecht, 1946. Blz 424. Tweede jaartal: A.Van Lokeren, Chartes et diplomes...de S.Pierre...Gent. 1869--1871. I, nr.843

(2) A. Fayen, Liber traditionum Gent, 1906. Nr 223.

(3) Moschre = Mosser, lokaliteit in Kortrijk.

(4) E. Warlop, De Vlaamse adel. Handzame, 1968. II: Mosser.

(5) Luykx, a.w., blz. 504,en noot 7.

(6) G. Declercq, Diplomatische en paleografische studie van de oorkonden van het kapittel van Harelbeke voor 1300. Gent, Univ., Fac. L&W, 1979/80. Zie bd II, oork. nrs 112 114 en 126.

Krombrugge te situeren is.

In mei 1272 leverde zuster Beatrice van Balegem uit Merelbeke 1 mud rogge aan het O.L.V.- Hospitaal te Oudenaarde (7). Uit latere aantekeningen blijkt dat dit de instelling was van een jaarlijkse levering gevestigd op 3 bunders land te Merelbeke. Met H. Douxchamps en Th. Van Driessche kan de vraag gesteld of die zuster Beatrice de zuster of de dochter was van Wouter van Balegem die in 1244-1246 de meierij van Krombrugge had gekocht en of hij die drie bunders aan Beatrice had geschonken (8).

De ligging van die 3 bunders werd herhaalde malen gepreciseerd: in 1291, toen "Heinric Utenhove Willemszone van Crombrugghe"op de voorziene datum van O.L.V.- Lichtmis de levering nakwam, werd gezegd dat de 3 bunders " ligghen an de beke ter stede die heet Huekelghem" (9). In 1396 werd die stede vermeld als Hukkelen en Ukelem (10), en op een kaart van 1665 als Huyckelen (11). Op die kaart zien wij ook dat Huyckelen gelegen was langs de St-Elooistraat, op een plaats die ook bekend stond als de "Hooghen Sallabergh", de Zaalberg dus. Dit gaat terug op de Frankische nederzetting die Zaal genoemd werd (Sali) waaraan een molen, de Sallemeulen op de kaart, en ook de actuele wijk Sallemeulekouter hun naam danken. De woning op die berg werd eveneens Hukkelgem (12) (Huc=hoogte + heim=woonst) genoemd. Wij zien op de kaart ook de beek aangeduid die langs Hukkelgem liep.

In 1291 diende "Heinric Utenhove Willemszone van Crombrugghe" de levering van het mud rogge aan het O.L.V.-Hospitaal te Oudenaarde na te komen. Douxchamps en Van Driessche stelden dat de term Utenhove niets te maken had met de Gentse patriciersfamilie van die naam. Hij zou alleen gebruikt zijn omdat het leengoed Van Crombrugghe ook bekend stond als "ten Hove"(13). Verder hechtten zij niet veel belang aan het gebruik van die term. Veel belang hechtten zij, en met reden, aan het feit dat de jaarlijkse levering aan het O.LV.-Hospitaal te Oudenaarde, ingesteld door een Van Balegem, sinds 1291 diende nagekomen te worden door de Van Crombrugghe's (14).

(7) Oudenaarde, Archief O.C.M.W., H 46 bis, f° l0 v°, mei 1272.
(8) H. Douxchamps en Th. Van Driessche, Aux origines de la famille de Crombrugghe. In: Le parchemin, jg. 61 ,1996, blz. 146-103 en 237-287. Zie blz. 173.
(9) Oudenaarde, Archief O.C.M.W., H 48, f° 18v°
(10) R.A.G., S.P., Leenhof 3035 en 3037.
(11) R.A.G., Kaart nr 1190.
(12) Zie mijn brochure over de Frankische nederzettingen te Merelbeke: Het ontstaan van Merelbeke. Merelbeke, 1996.
(13) A.w., blz. 172.
(14) De laatste vermelding van die verplichting is van 1430, ten laste van Willem Rebbe gehuwd met de kleindochter van Clais van Crombrugghe: Oudenaarde, Archief O.C.M.W., H 50 f 71v ,1430.

Het is inderdaad verwonderlijk dat na 15 juli 1275 (15) niets meer vernomen wordt over de Van Balegem's te Krombrugge. Dit deed de vernoemde auteurs veronderstellen dat die familie misschien de naam van Van Crombrugghe had overgenomen.

In mijn boek Oud Merelbeke (ed. 1996) heb ik als even plausibele hypothese gesteld dat Heinric Utenhove Willemszone van Crombrugghe mogelijks gehuwd was met een Van Balegem die na de dood van Heinric van Balegem de meierij zou geërfd hebben. Dit zou niet alleen het verdwijnen van die naam te Merelbeke verklaren, maar ook hoe het komt dat de meierij-bevoegdheid nadien aan de Van Crombrugghe's, bewoners van het Hof ten Hove is toegekomen. Uit de beschrijving van het leen van Clais van Crombrugghe, van 1375, die toen Ten Hove bewoonde, blijkt dat hij in zijn "heerscep" beschikte over de rechterlijke bevoegdheid tot 3 pond over de laten die er woonden, dat deze hem cijns dienden te betalen en tot de jaarlijkse mestkarwei op zijn akkers verplicht waren, dat hij recht had op "wandelcoep ende sterfcoep" van die laten, en dat hij tenslotte ook beschikte over de dienstlieden (laagste stand der onvrijen) in zijn heerscep (16). Dat de term heerscep begrepen werd als de heerlijkheid Krombrugge, en niet als zijn leengoed, wordt duidelijk als men de beschrijving van het leen van diezelfde Clais van Crombrugghe, van 1396, leest: de met name genoemde laten wonen verspreid over het hele domein (17). De Crombrugghe's van Ten Hove bezaten aldus de volledige meierijbevoegdheid (18).

Waarom werd in 1291 zo duidelijk gesteld dat Heinric van Crombrugghe die de levering aan het O.L.V.-Hospitaal te Oudenaarde moest nakomen, degene was die op Ten Hove woonde? Die specificatie werd nog beklemtoond door eraan toe te voegen dat hij de zoon was van Willem. Douxchamps en Van Driessche stonden daarbij niet stil, terwijl zijzelf toch impliciet het antwoord gaven op onze vraag. Ontdekten zij immers niet dat Jan van Crombrugghe (+ 1389/90) die de "Schepperstede" in leen hield van de S.Pietersabdij, zoon was van een Heinric die in 1335 leefde(19). Het lijkt er dus op dat op het eind van de 13de, en in de eerste helft van de 14de eeuw twee Hendrikken van Crombrugghe leefden: een op Ten Hove, en een op de Schepperstede. Vandaar de precisering in de Oudenaardse notering.

(15) Hendrik Van Balegem betuigde zijn akkoord met de schenking van 5 bunders in de Ham te Merelbeke door Boudewijn van Aalst, op 15 juli 1275: Van Lok., a.w. I, nr 864.

(16) R.A.G.,S.P., I, D 462, f 27v .(=Noten 25 en 26 in het boek: Oud Merelbeke).

(17) R.A.G., S.P., Leenhof 3035.

(18) Hoe het meierij-hof in het bezit is gekomen van de familie Vander Varent die reeds eigenaar was voor 1360 is onduideliJk, zie L.Wynant, Regesten van de Gentse staten van Goed. Brussel, 1979 nr 645. De Van der Varent bezaten dit hof tot 1684.

(19) A.w., blz. 191.

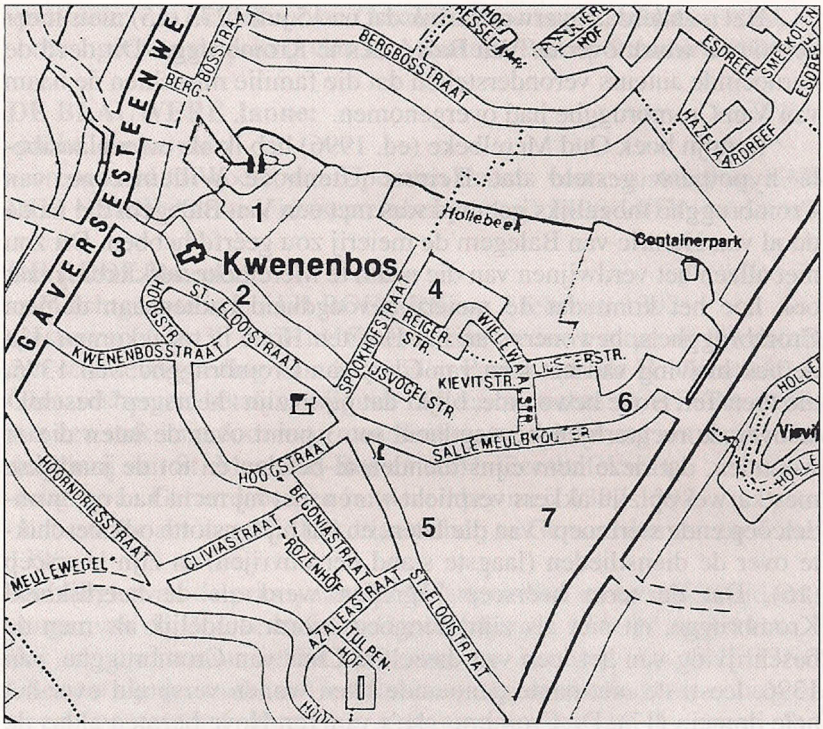

1. Meierrij-hof, nu Kasteel van Mevr. De Cock
2. Eertijds: de Schepperstede
3. Eertijds: woonst de Schepper (1668)
4. Eertijds: Hof ten Hove
5. Eertijds: Huekelgem
6. Sallemeulen (1668)
7. Sallemeulenkouter

Wij hebben gezien dat Gerard van Crombrugghe in 1244-1246 de meierij verkocht. Een vraag die ons intrigeerde was waar hij ging wonen nadat hij het meierij-hof verlaten had. Zou het antwoord op die vraag niet zijn dat hij op de Schepperstede ging wonen? De naam van die stede laat vermoeden dat daar voordien een landbouwuitbating bestond, voortijds bezit van een familie De Schepper (20) , maar voor Gerard van Crombrugghe zou vrij gemaakt zi jn en herbouwd tot een kasteel. Volgens een traditie die bij de latere bezitters ervan voortleefde tot in de 16de eeuw zou de intrek in dit nieuw kasteel gepaard zijn gegaan met grote feestelijkheden:

De la maison a deux fossez
Crombrugghe m' a funcdee et faicte
Au temps passe, avecq los et feste
Mayson noble sur playsant lieu... (21).

K.G. Van Acker
C. Buyssestraat 7
9820 Merelbeke

(20) Het is in dit verband niet onbelangrijk vast te stellen dat volgens een kaart van 1668 (R.A.G.,Kaart 1091) in de buurt nog steeds een De Schepper grond en ook het hoekhuis aan de St.-Elooistraat bezat.

(21) H. Douxchamps en Th. Van Driessche, a.w., blz.183.

EEN NIEUW MONUMENTAAL WERKINSTRUMENT VOOR DE STUDIE VAN DE TOPONYMIE, INZONDERHEID IN HET TAALGRENSGEBIED VAN ZUID-OOST-VLAANDEREN EN WEST-BRABANT

Zopas verscheen van de hand van dr. Luc VAN DURME, *Galloromaniae Neerlandicae submersae fragmenta*, Gent, 1996 (uit gave van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde). Het werk telt 650 pp. en heeft als bijlage een map met 36 kaarten.

Waarover gaat dit werk met het op het eerste zicht wat kryptische titel? De auteur omschrijft zijn onderwerp aldus: "In deze studie wordt onderzocht welk Romaans taalgoed op huidig Nederlandstalige bodem is achtergelaten. Onder Romaans taalgoed verstaan wij niet alleen de z.g. Romaanse plaatsnamen. Wij rekenen er al evenzeer toe: de prehistorische, Gallo-Romeinse en vroeg-middeleeuwse Germaanse plaatsnamen die Romaanse taalevolutie hebben ondergaan tijdens de periode volgend op de Romeinse bezetting" (p. 81).

De auteur onderzocht dit 'verdronken' Romaans taalgoed in acht taalgrensgebieden, gaande van West-Vlaanderen tot de Voerstreek. Twee gebieden staan evenwel centraal: Zuid-Oost-Vlaanderen van Ronse tot Geraardsbergen en de Denderstreek (zowel de Oost-Vlaamse als, en vooral, de West-Brabantse kant.

De studie beweegt zich op drie vlakken. Er is vooreerst een theoretisch taalkundig gedeelte, waarin de geschiedenis van de taal in onze streken en de klankevolutie ervan uiteengezet wordt (p. 92-165 en 537-550). Vervolgens bevat de studie een lexicon van de Romaanse of pseudo-Romaanse toponiemen, gerangschikt per gemeente (volgens de namen vóór de fusie). Voor elk toponiem wordt telkens de etymologie gegeven. De Het Land van Aalst betreffende toponiemen staan in de corpora «Zuid-Oost-Vlaanderen» (p. 175-273) en «West-Brabant en oostelijk Oost-Vlaanderen» (p. 352-481). Tenslotte bevat de studie talrijke, boeiende, soms zeer verrassende excursies, 'extra-linguistische doorlichtingen', o.m. over het cultura- of kouterfenomeen, over nederzettingsgeschiedenis, uiteraard over het ontstaan van de taalgrens en vooral over de betekenis van de steenontginning in de streek van Meldert-Affligem-Asse en de invloed daarvan op de taal.

Deze korte tekst wil geen bespreking van het werk zijn, -daarvoor is ondergetekende niet bevoegd- wel een signalement van het belang en de grote rijkdom van de nieuwe studie van Luc Van Durme, zowel voor taalkundigen als voor eenieder met belangstelling voor streekgeschiedenis.

Luc Van Durme, een vriend van dit huis, heeft jarenlang gewroet en gewerkt "in dienst van de niet-gesubsidieerde wetenschap" (p. 11), zoals hijzelf in zijn inleiding schrijft. Zijn sterkte ligt hem in de de combinatie van drie factoren: theoretisch linguistische kennis van het Oud-Germaans en aanverwante taalproblematiek, kennis van het micro-onderzoek door de plaatselijk historici en kennis van de algemene vroegmiddeleeuwse en Middeleeuwse geschiedenis. Lange tijd werkte hij als een eenzame buiten elk kader. De laatste jaren kwam langzaam de erkenning. Zijn doctoraat *Toponymie van Velzeke-Ruddershove en Bochoute* werd in 1986 door de Koninklijke Academie uitgegeven. In 1996 werd hij tot lid van de Academie benoemd. Inmiddels is hij uitgegroeid tot een internationaal erkende autoriteit op het vlak van de historische taalgrensproblematiek en de studie van de toponymie. De keurige publicatie van zijn monumentale studie moet voor hem als een droom zijn, want lange tijd bestond het perspectief, dat dit werk in de lade zou blijven liggen, bij gebrek aan een uitgever. We zijn de Academie dankbaar, dat de vruchten van zijn werk nu voor een ruimer publiek toegankelijk zijn gemaakt.

Met deze uitgave mag ook de vereniging Het Land van Aalst een beetje fier zijn. Een belangrijk deel van het micro-onderzoek is gebaseerd op het toponymisch bronnenonderzoek van wijlen pastoor De Brouwer, gewezen redactiesecretaris van dit tijdschrift. Ook drie andere bestuursleden leverden een bescheiden bijdrage. In de bibliografie zijn een vijftiental artikels uit Het Land van Aalst opgenomen. Dit bewijst dat lokaal historisch onderzoek en de kwalitatieve publicatie ervan in een blad zoals het onze, een bijdrage levert tot het grotere wetenschappelijke synthesewerk. Het is een stimulans om met dit blad op de weg, die nu al bijna gedurende 50 jaar bewandeld wordt, voort te gaan.

Het nieuwe boek van Luc Van Durme is er niet één om in één adem uit te lezen. Het is op de eerste plaats een studieboek en naslagwerk. Het bevat echter ook bij wijlen flitsende hypothesen of legt verbanden die het terrein van de taalkunde ver overstijgen. In die zin is het ook een verrassend en vaak overrompelend boek. Kortom een aanrader, een werk om niet te missen.

Dirk Van de Perre

Voor de bestelling zich wenden tot: Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, Koningstraat 18, 9000 Gent, tel 09/26.59.340

VIERING
50 JAAR OOSTVLAAMS VERBOND VAN DE KRINGEN VAN GESCHIEDENIS
50 JAAR GESCHIEDKUNDIGE VERENIGING "HET LAND VAN AALST"

Op zaterdag 11 oktober 1997 zullen in het stadhuis van Geraardsbergen zowel het Oostvlaams Verbond van de Kringen van Geschiedenis als onze eigen kring "Het Land van Aalst" hun vijftigjarig bestaan vieren.

Tijdens een academische zitting, waarop de Oost-Vlaamse goeverneur en de bisschop van Gent uitgenodigd zijn, worden volgende activiteiten voorzien.

1. Voorstelling van een boek met de geschiedenis van het Verbond en zijn publicaties evenals een korte historiek van de tien kringen die tot het Verbond behoren (ca 160 p.).

2. Op initiatief van "Het Land van Aalst" wordt in samenwerking met het Verbond, het Bisdom Gent en Kadoc (Katholiek Documemtatiecentrum, Leuven) een "Biografisch repertorium van de parochiepriesters in het Bisdom Gent (1804-1996)" uitgegeven. Dit repertorium zal de biografische gegevens bevatten van alle overleden priesters (ca 8.000 personen!) die in de parochiedienst van het bisdom Gent actief waren.

3. Indien de sponsoring gunstig blijft evolueren kan onze eigen kring die dag aan zijn leden een mooi ingekleurde kaart aanbieden die destijds in het werk van Sanderus verschenen is.
Het is eveneens voorzien dat in elk nummer van de volgende jaargang een reproductie zal steken van een onuitgegeven tekening van Sanderus van gebouwen uit het "Land van Aalst".

4. Tijdens de academische zitting zal ons bestuurslid, Geert Van Bockstaele, een uiteenzetting met dia's geven over de elf cistercinzerabdijen die destijds in het gebied van Oost-Vlaanderen gevestigd waren. Volgend jaar wordt immers 900 jaar cisterciënzerleven in de Nederlanden herdacht met o.a. de publicatie van het boek "De glans van Cîteaux in de Nederlanden, 900 jaar cisterciënzerabdijen 1098 - 1998". Voor onze regio en onmiddellijke omgeving komen volgende abdijen uitvoerig aan bod: Beaupré (Grimminge), Ter Hagen (Merelbeke) Maagdendale (Oudenaarde), Ten Roozen (Aalst) en Zwijveke (Dendermonde).

5. Dan ook wordt de tweejaarlijkse prijs van "De Potter en Broeckaert" aan ons bestuurslid, Geert Van Bockstaele, overhandigd.

6. Na het gezamenlijk middagmaal is een geleid bezoek voorzien aan de benedictinessenpriorij van Hunnegem en zijn romaanse kerk, het stedelijk hospitaal met zijn museum en de St.-Adriaansabdij.

Noteer alvast de datum van die viering: zaterdag 11 oktober 1997. U krijgt later nog meer informatie.

Het bestuur

HET LAND VAN AALST
LOSSE NUMMERS
OUDE JAARGANGEN

Een los nummer vanaf jaargang 1991 kost 200 fr.
Een enkel nummer vóór 1991 kost 150 fr., een dubbel nummer 250 fr.
Een volledige oude jaargang kost 600 fr.

De verzending gebeurt na storting van het verschuldigde bedrag op rekeningnummer 422-4072681-04 van Het Land van Aalst, Oude jaargangen, Tulpstraat 1, 9308 Aalst-Hofstade, tel. (053) 70 21 79.
Niet alle jaargangen zijn nog in voorraad. Vooraleer te bestellen, neem eerst contact op.

EVENEENS BESCHIKBAAR:

G. Van Bockstaele, Gids voor een werkbezoek aan de koninklijke bibliotheek Albert I te Brussel - 1991: 100 fr. (gebeurlijk te verhogen met portonkosten).

Herman van Isterdael e.a., Bibliografie van de Gemeenten van het Land van Aalst (1950-1983). 2 banden - 915 blz.: 1.200 fr. (gebeurlijk te verhogen met portonkosten).
Kaart van het voormalige "Land van Aalst" (1596) - Horenhault - kleurendruk - 1988: 1.000 fr.

De publicatie van deze jaargang gebeurt met de financiële steun van:

DE RIEMAECKER printing BVBA

50 1947 1997

NUKERKEPLEIN 9 • B-9681 NUKERKE
TEL. (055) 21 14 04 • FAX (055) 21 20 00

Inhoud

JAARGANG XLIX - 1997 - NUMMER 2

S. GIERTS
Geraardsbergen 1392-1442. Deel III 81-127

D. HEIRBAUT
De datering van de Costumen van Scheldewindeke 128-134

W. VERLEYEN
Enclaves van de parochie Erembodegem te Welle 135-140

K.G. VAN ACKER
Rond de verkoop van de meierij van Krombrugge 141-145

Een nieuw werkinstrument 146-147

Mededeling 148

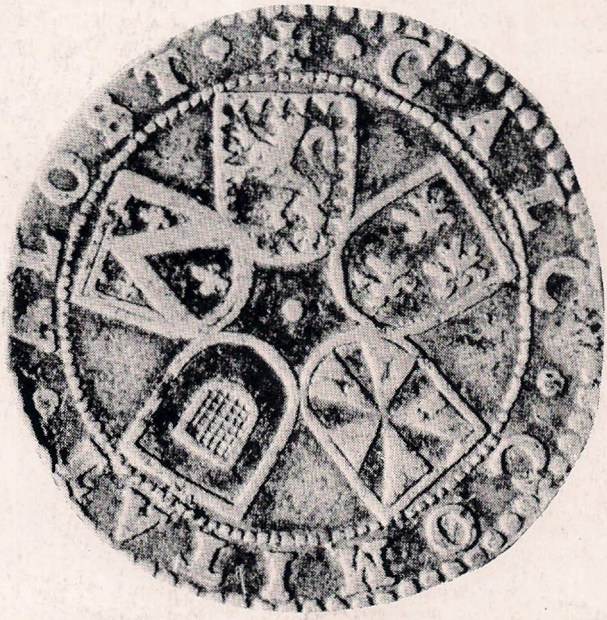

1997